

Е. (КІБ)

Б 18

Каз. 258

БАЙҚУЛЛАҢ Д. Р.

ҶАҢСА ҶҒҒЛА

ҚАҒОҒНАСИЗДАТ * 1937

24
BAJQULLANЬ D. P.

XK-9
ÇANЬСА ÇЬRLA

Усунсу кере дошув сьрдань

QARACAJ OBLNASIZDAT
MIKOJAN-SAXAR 1937

Д. П. БАЙКУЛОВ

СТИХИ ПО НОВОМУ

Издание третье, дополненное

Кар. 258-1

Карачаево-Черкестская
ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА

КАРОБЛНАЦИЗДАТ
МИКОЯН-ШАХАР 1937

STALIN BLA BIZNI ÇURTUBUZ

I

Stalin degen altı xarifli at
Dun-dunjanı çüregine sinendi,
Çoqdu ana tenlik eter bir zat,
Анı işi emi mijikge minnendi.
Balıq-batmaq kir ömürny qurutad,
Keñ çaşavnu çытыратъв kergendi,
Oldu bizni көзүвүзny çарықъ,
Çurtubuznu кун таяқъ, сырақъ.

II

Qaryvu ulludu emda mijikdi,
Mijiklikde kişi tenlik etmezca,
Muradı sav dunjaqa da birlikdi,
Xalq tapıjdy varъ varъв көргенca.
Çerni ysy ma ol ыза kirlikdi,
Saut bla qan төгуşүв erleca.
Leninizm çоруqlanъ alcıсыд,
Sav dunjada işcileni vaşcıсыд.

III

Qurclandırad, çurtubuznu qatdırad,
Millionlanı ol ızından tizgenlej,
Kynden-kynne çarıq taqın atdırad,
Xar varın volumların syzgenlej.
Qarşılın erlaj urub uatdırad,
Şırtlan volur-volmaz sezgenlej,
Kommunizm eşiginden qaratdı,
Esgilikni suv qovxanca taratdı.

IV

Saqı etseñ xar işine ma endi,
Ömyry da vygylmezca qatdı,
Sav dunjada kişi qalmaj vilgendi,
„Qurc Stalin“ anı sııl atdı.
Köv inçivle, köv qorquncla körgendi,
Bir işden da artxa turub qorqmadı,
Batılın, çigitlikni vaşdı,
Çurtubuznu sıpmaz qadav taşdı.

V

Ullu, mijik, keñ tavlanı sacavız,
İşbizge tyz planla saldırvı,
Basdırlan haznalanı acavız,
Çurtubuznu zavodladan aldırvı.
Xava voşluqlaqa sırvı ucavız,
Bulutlanı uzununa çardırvı,
Fabrikala çaşnajdıla majrımaj,
Anı sııl çollarından tajrımaj.

VI

Ken tyzlede kotvajnala çyzelle
Kynca şьvьla cьraqla çarьtьv,
Tenizleđe kөv kemele çyzelle
Kycyvyzny sav dunjaqa tapьtьv.
Qan qurtlanь kir çollarьn yzelle
Encilikni uzaq kyrev, ken atьv,
Oldu vizden mugurluqni qoratxan
Lenin qatьş çoruqlanь tapьtxan.

VII

Çerni belin temir çolla buvalla,
Kyncьqqan, kynvatxanqa sozulub.
Çanь-çanь-kөv şaxarla tuvalla,
Taşь-tavlu kir talala vuzulub.
Esgikkden qaloqan kirni çuvalla,
Sьjь Stalin varьnda da al volub,
Kөzyvyzny ken dunjaqa asxandь,
Çyrekleni qajqьlarьn sacxandь.

VIII

Aqa kerti tansьq salam berirge
Taqrьlьqнь sьnaqanla unuqub,
Qralladan keledile көyрге,
Çyrekleri cьdajalmaj usunub.
Qarajdьla viz çaşaqa çerlege,
Şaxarlaqa, көv ellege ьsxьpьv,
Seir volub varьsьnь usynden,
Çazadьla vu çarьq tijgen kynden.

IX

Sav dunjany em taşa çerinde da
Kommunizm qonuravla qaqylad.
Qartny, çaşny varşny kölynde da
Any syjly sözleri saqylnad.
Taşny, tavnu, çerni çyreginde da
„Stalin, Stalin“ dev ajtylnad.
Varşy da andan umut etelle,
Keneşirge qonaq volub çetelle.

X

Stalinni tanımaqan çoqdu çer
Afrikaqa, Amerikaqa deri.
Qara endi syjgen çerlerini көr,
Andan çaşnajd bu SSSR-ni çeri,
Varşy: „alsybyz Stalindi“ der,
Unuqmaqlyq qorav ketdi vek keri.
Kolhozlanь, sowхозlanь çanydy,
Çaşav bla varь any tanıdy.

XI

Bir xorlamdan ekincige ötdyred,
Ullu, uzun atlamlanь atlatyв,
Çurtuvuzoqa çaryq nyryn төkdyred,
Zalimlikni, artyqlyqny cartlatyв.
Xar vajlyqny ysyvyzge vyrkdyred,
Esgilikni çanylyqqa xorlatyв,
Quanady bu işlege көlyvyz,
Çaryq çolda çытыrajdy eliviz.

XII

Işci xalqqa qarşыbьqqa tartьşьb
Bir qaumla viruşlanьb turdula,
Başыlaqqa mьlьkларьn atьşьb,
Bek vaqalь Kirownu da urdula.
Ala birden bir-birine qatьşьb
Keslerine nөgerle da qurdula.
Muradларь bir vaşxa çol acarqqa,
Leninci qurc planlanь cacarqqa.

XIII

Terrorist qaumlanь alьыларь,
Zinow'ew, Kamenew emda qalqanla,
Troskijni çavьna kiriv vağь
Faşizmni vujruqlарьn alqanla.
Bu keç çurtda qьsьlьb birer çarь
Stalinni ururqqa dev oq salqanla
Itle kivik it ölymden öldyle,
Millionla tileklerin көrdyle.

XIV

Barьşьn da vol'şewikca uatdь,
Quş tygynlej aravьzdan cartlatьb,
Kolxozlada vuzuqlanь qoratdь,
Ara mylkny çьraqlарьn çarьtьb.
Seirlikge sav dunjanь qaratdь,
Buzulmazьq tyz çollanь atlatьb,
Taş volad kulakla em aldavcula,
Işci xalqqa qarşь turqan davcula.

XV

Bygyn ajtsaq tav elleni usynden,
Icibizde xorlamlañ esgeriv,
Bu vaşcъvъz Stalinni kucynden,
Xalq çanadъ çanььqda tyrleniv.
Çaşavubuz alqa varad xar kynden.
Çurtubuzda ara mykle keçeriv.
Çol voş boldu işlegenni varьna
Varьcъ da tevined allarьna.

XVI

Qьzьl çaşnav bu tav elle caqalla,
Çajь, qьşь vaşxa volmaj çьltьrav.
Çarьqlьqнь kөгetleri aqalla,
Kөzny avu, qolnu viqovnu qorav.
Maxdavluqnu vajraqlarьn taqalla
Kolhozcula kolhozqa çiti qarav,
Mylk ösedі, çanььqda çanadъ,
Klass çavnu көzyne qan savadъ.

1936 ç. sentjabr.

PIS'MOOJA ÇUAB

1

Bizden xapar sora esen,
Ajtajьm saña çomaqlav.
Sen da tansьqlav oqursa
Esgi çurtunu inaqlav.

Siz kete turqan saqatda
Bilesiz nele volqanь.
Ullu rewoljusija çanьв
Qanla tögylыv varqanь

Ol zamanda tögylgen qan
Boşunaqa tögylmedi,
Işci xalqь tutxan işi
Cьrt ььна sөгylmedi.

Алсь qьralla varьсь
Allarьна өsgeninde,
Işlerinde plan volmaj
Өsymlerin kesgeninde.

Sav dunjaqa qьtlьq çetiv
Varьп авzratxanьnda,
Burzujlanь çyreklerin
Kemeca qaltratxanьnda.

Fabrikleri, заводларь
Kiritleniv qalqanьnda,
Anda krizis kesine
Teren оруп alqanьnda.

Burzujlanь adetica
Xar işleri vitgeninde,
Qan tögüşyr közyvlени
Zamanларь çetgeninde.

Andan bir-birin talarqa
Eslerine alqanьnda,
Bolqan kyclerin qaldьrmaj
Uruş işge salqanьnda.

Keslerin ana xazırlav
Planlarъ tolqanъnda,
Uruş kerekleri qalmaj
Barъ xazır volqanъnda.

Burzuyla umut etdile
Biri-birisin talarqa,
Çarъ xalqlanъ usyne
Aur çykle qalarqa.

Kesleri vazarlanъ alıv
Ana ielik eterge,
Çarılanъ qıjıpnъndan
Kemsiz vajıbqqa çeterge.

Onsuz qırallanъ varın
Keslerine qoşarqa,
Malları, myklerin emiv
Ajavsuz talav voşarqa.

Savlaj dunjanъ yleşiv
Barıyn tyk-tyk eterge,
Qan tögüşyv çol bla
Muradlarına çeterge.

Alaj bla völek çydan
Dunja qazavat başlandı.
Millionla bla onsuzla
Anda qıgılv taşlandı.

Savlaj tert çylnъ toxdavsuz
Dunja vaşın qan aldı.
Million-million çarılnъ
Eltiv qara çerge saldı.

Tovdan, oqdan sьqqan çelle
Bolub mazallь voganla,
On millionla bla işcile
Andan qьrylvь qoralla.

Işlevcy xalqla bu zatxa
Təzalmaz qanna kirdile,
Bir vaşxa dunja acarqa
Bol'şewik sөzle verdile.

Ala varьsvь birleşiv
Leninni çolun aldьla,
Anь vaşcьlvьqь bla
Çanь işge kyc saldьla.

Alaj bla Rossijanь
İşci xalqlarь qozqalьvь,
Kapitalizmge qarşь
Tovxa, oqqa uzalьvь.

Rossijanь xar çerinde
Rewoljusija vaşlandь,
Çerni altьdan birinde
„Zalim“ patcaxlьq taşlandь.

Andan sora işci xalqla
Urub onovnu aldьla,
Çerni altьdan birine
Sowet vlastnь saldьla.

Allaj onovnu salqanlaj
Kerti erkinlik verdile.
„Oruş patcax sizni sojub
Turqand“ dev sьjlvь kөrdyle.

Biz unuqub turqan millet
Ana saqajьv soruşduq,
Bol'şewikleca birleşiv,
Rewoljusijaqa voluşduq.

Işcile emda urunnanla
Çaň çaşavoqa es vurduq,
Kapitalizm dunjaqa
Çiti, kygly qыьc urduq.

Alaj'a vizde da vajla
Bizge qarşыьq etdile,
Rewoljusijaqa çav volub,
Çavluq işle çyrytdyle.

„Sowet vlast volmasьn“ dev
Qozqalьv öre turdula,
Çarь xalqlaqa allarьn
Qan төgüşyрге vurdula.

Sowet vlast ol qaumoqa
Tuşman volqanьn bildile,
„Çaşavubuz voşaldь“ dev
Qan төger qanqa kirdile.

Savlaj Rossijanь vurzuju
Barь tilleniv savdьla,
Keslerine voluşluqqa
Burzuj xalqlanь tavdьla.

Ala va umut etdile,
Sowet vlastnь cacarqa,
Urunnanlanь varьnь
Usyne miniv çaşarqa.

Alaj bolsada sowetle
Ol çuavнь almadьla,
Urunnan xalqнь usyne
Burzujlanь salmadьla.

Cacдь, qoratдь çerinden,
Alaqa otun vermedi.
Ol qaumqa Qьзы asker
Mьnda çaşaqьz dermedi?

Demezligi kerti volub
Oquv bla begigened.
Işci xalqla, urunnanla
Barь bir qanna kirgened.

Ol qьralla qadalьşьv
Keliv keslerin urdula,
Qarьvlarь çetgen caqlь
Qazavat etiv turdula.

Bolmazьn vilgenden sora
Bzlarьna qacдьla,
Satьq askerlerin qojmaj
Ujlerine „cacдьla“.

Alaj bla işle begiv
Burzujla vizni „taşlalla“.
Andan sora işci klass
Işlerin işlev başlalla.

Işci xalqнь vaşьylarь
Kөv tyrlы sөz sөleşdile,
„Асьqьz көzygyzny“ dev
Kece kyn da kyreşdile.

Kelgen saqatdan oquna
Çaşavuvuznu kerdile,
„Tyzlyk çolda çaşaqyz“ deň
Byllaj erkinlik berdile.

2

— Patcah vajoň, vijge yleşgen
Çerleni endi alyqyz!
Tyzlege sýqyň kerilib,
Yjle, vacxala salyqyz!

Ullu gitçe da qalmaj
Şkol yjlege kirigiz,
Çaryň dunjadan keň bolmaj
Oqurça esni berigiz.

Bu totlannan çyrekleni
Endi totlary alyň;
Közlerigizni çavhan av
Sizden uzaqça saclyň.

Kapitalistlik adetni
Qaldyrmajň tas etigiz,
Işni kesigiz eterca
Başyqyň begitigiz.

Esgi Rossijanyň onovu
Sizni vidoňda çaşatdy,
Bir tyrly onovoň qoşmaj
Tuvra xajvança uşatdy.

„Sen musliman, men xristian“ den
Bytyn dinde çavluq tutdu,
Ань bla kyreşivde
Nellaj bir xalqнь çer çutdu.

Вуqовланнын берс санларың
Унуqув, eziliv turdu.
Хатаң volmaqanlaj seni
От qamcile bla urdu.

Zalimlik sana vij volub
Уsyne atla ojnатдъ,
Тувра тьънь icinde
Qanль qazanla qajnatдъ.

Bolqan aqынь „çoq“ volub
Seni тьъна atдыла,
Bytynda тьъгьвлань
Satыq mallaca satдыла.

Sizni tar ezenne тьъв
Хайваннын вавqа urqанca,
Dunjaqа саньн kerilmej
Temir вуqовда турqанca.

Çoqetda seni amальн
Тузge сьqыв kerilirge,
Çaratыльвть qalqанen
. Quru vajqа çegilirge?

Oqaj çaratыlmaqанsa,
Endi zamanьн çetgendi.
Işci klass qozqалыşьв,
Çaşavuquznu keң etgendi.

Tur, endi k zlerini ac,
Bu savqalanı unutma,
Burzujla saņa etgenni
Çуавып vermeј qurutma.

Bu zatlanı varıп eslev
Saqaj da kesini çarıt,
Sen da adam volqanıпı
Qan icgen qaumqa tanıt.

Basdırlıqan ana tilin
Çaratılsın em çaşnasın.
Çırtuqızda kişi qalmaq
İlmulu volub vaşlasın.

Millet deв sizge bir adam
Endi ucuzluq bermesin,
Bir milletni birinden
Artıq vaqalı k rmesin.

Fabrikle zavodla varı
İşlevcy xalqda qalsınla,
Çerleni çer ieleden
Urunnan ellile alsınla.

Inaralla, çer iele
Tutxan vajlıqıпı alıqıпız,
Alanı ornuna birleşiv
Kesigiz qonub qalıqıпız.

Esgı Rossijanı sizge
Bergen zorluqun tařlaqıпız,
Xar işigizni qadalıv
Çanısa işlev vařlaqıпız.

Kesigizni tiligizde
İşigizni çyrytygyz,
Uaq milletlege sьqoan
Savqalanь kьrgyzytygyz.

Bir işde da artxa qalmaj,
Uzq ketmej araqьzda
Ariv şaxar işletigiz,
Kesigiz onov etigiz.

Erkinlik dunja endi
Icigizde tamьrlansьn,
Əmyrynde vizulmazlyq
Kommunizm ornalsьn.

Bu zatlanь eter ьcyn
Sizge voluşluq tavьlyr,
Sowet vlastnь kьcyn den
Çavla dunjadan qavьlyr.

Çanь vlastnь sizge
Boluşluqı aсьlyr,
Anь tatly kəgetleri
Uşygyzge сасьlyr.

İşlevcy xalq sizni ьcyn
Xazьrdь çanьn verirge,
Bytyn da uaq milletieni
Artьq sьjly kьryrge.

Bu sөzlени eşitib biz
 Seirsiniв tura edik,
 Tuşyуыз volurmu eken
 Dev inanmaj vara edik.

Sora eslev qarasaq'a,
 Çaşavça keliv başlandь,
 Esgi çaşav tamьrından
 Ciriв, ojulub taşlandь.

Urunnanla da birleşiv
 Artьqlьq dunjanь atdьq,
 Kapitalizm çaşavnu
 Bol'şewikleca uatdьq.

Endi andan veri biz da
 Ullu quancla tavханвыз,
 Esgi влаstdan qutulub,
 Nasьвха vatьв qalqanвыз.

Çer ieleni çerlerin
 Tartьв, сьдьрьв alqanвыз,
 Çaravlu yj orunlaqа
 Çarь халqlanь salqanвыз.

Ol siz көрген Qaracajdan
 Көв ellile көгөндиле,
 Ullu tyzlede kerilib,
 Yjle, bavla etgөндиле.

Ala ornaloqan çerleni
Ieleri tas voloqandь,
Ajtxaпьmca andan veri
Tyzle elleden toloqandь.

Bir adam aloqьnca vaşxa
Adamнь çegiv turmajdь.
Тав atasь da valasьп
Endi va cьrtda urmajdь.

Min-min savijle em ullula
Şkol yjlede turalla,
Қуп saјьп bilimli vola,
Klass çavlaпь uralla.

Leninizmni çollarьп
Bol'şewikleca vilelle,
Oquv-ilmu ajtxaп kivik
Bilimli volub kelelle.

Endi çahil adam qalmaq
Barь oquvlu voloqandь,
Siz көрген zamanca volmaq
Bizde çarьqlьq toloqandь.

SSSR-de kul'turaqа
Çarь xalqла voşlaпnaпbьz,
Bajla oquvci şkollaqа
Biz ie volub qalqanbьz.

Ol zamanda çyz adamdan
Çaňyz eki oquj edi,
Andan qalqan toqsan segizi
Barь da oquvsuz edi.

Endi va viri da qalmaj
Barь oquj-çaza vilelle,
Minle bla çarь çaşla
Leninci volub kelelle.

Icivizde ara şaxar
Erlaj qadalьv işledik,
Teberdi-ajaqь tyzny
Şaxar yjleden kyçledik.

Avruvnu vaqoan yjle
Xar el sajn quralqandь,
Doktorsuz çaşav adetni
Tamьь qurub qalqandь.

Onovnu da kesivizde
Çalсь, çarьla etelle,
Urunnan xalqь icinde
Tyzlyk çolnu çyrytelle.

Orta mylkyvuz xar kynde
Əsyv allьnə varadь,
Andan veri çyregibiz
Kerti quancda turadь.

Sowxozla, xar bir kolxozla
Icivizde çьltьrajla,
Klass çavlanь varьнь
Çyrekleri qaltьrajla.

Urunnan ellile endi
İşlev işden tojmajla,
Zaran verivcy qaumnu
İclerinde qojmajla.

4

Savlaj qıraldan ajtsaq'a,
Kemsiz allına öseviz,
Artıqlıq dunjanı çolun
Birda qojmajın keseviz.

Mylkuvuznu qaldırmaın
Maşinalı bolduravız,
İcinde volqan tavladan
Altın kumuş da qazavız.

Sosializmni çolunda
Birleşiv erlaj savavız,
Anı sıymegen çavlanı
Orunların tavdıravız.

Kapitalist qırallanı
Çetiv, ozuv varavız,
Bizge tenlik etalmazca
Alaj artıa qaldıravız.

Fabrikleni, zavodlanı
Bol'şewik çolqa vuravız,
Kapitalizmni casıv
Sosializm qıravız.

Zalimlikni-artıqlıqı
Tatırdan qurıtıxanbız,
Patcaııq salqan çavıvnu
Közleribizden atıxanbız.

Dunjanı işci xalqına
Kesibizni tapıtıxanbız,
İşlevci xalqın vetlerin
Sav dunjada çarıtıxanbız.

İcibizde işsiz qojmaj
Zawodlaqa çıbergenbiz,
Bol'şewik çol bla atlav
Barıyna iş vergenbiz.

Dunjaqa çetgen avzırav
Bizden ulyşsyz qalqandı,
Kapitalizm çollaqa
Ullu qajıqla salqandı.

Krizisni SSSR-ge
Çoqdu kelirge madarı:
Ala çaşav tursala da
Çyz-çyz çıllan qadarı.

Xar işibizni birleşib
Sosialist çolda etebiz,
Krizis kirmez kibik
Plan bla çyryteviz.

Çyz seksen beş tyrlı millet
 Bərđ SSSR-ni çerinde,
 Sosializm işlev varqan
 Çerni altıdan birinde.

Ol qadar milletni marlav
 Burzuj qıralla turalla,
 Bizge qarş uruşxa
 Xaman keslerin uralla. .

Biz da alaqa tınylav,
 „Ne ajtalla“ dev köreviz,
 „Qazavat-uruş“ desele,
 Ma bu çuavny bereviz:

„Oqaj, endi ol qazavat
 Beri ne azda kelmesin!
 Vyjaq işlevcy xalqqa
 Allaj qıjnyq bermesin!

Alaj'a kesin beri urqan
 Bolsa, xazygvız saqlarqa,
 Atalyq qıralıvıznı
 Oıuv qalqıncı çaqıarqa“.

Bu zatny usynde **Stalin**
 Aqıynı ıllu völgendi,
 On altıncı partsjezdde
 Ma vıllaj çuav bergendi:

„Birevny bir qarğyş çerin
Izleməjbiz kesibizge,
Kesibizden da bir elin
Berlik tylvyz kişige“..

Stalin çoldaşny səzy
Ətyryk volurqa volmaz.
Kesin veri urqan asker
Qyzyl askerden qutulmaz.

Alaj bolsada uruşnu
Boluruna vuzurqubuz,
Çarly xalqny sojdurmazqa
Madarın izlev turluqubuz.

Uruş volqan kəzyv bolsa da,
Andan qorquv'a qalmaqbyz,
Burzujlanı SSSR-ge
Çiberirge volmaqbyz.

Alaj'a icibizde da
„Tarx“ dev şkok atmaqbyz,
Ol uruş voşaloqıncı
Bir kecenı da çatmaqbyz.

Qajsı qıral bizge savşa,
Anı çerine keterbiz,
Anda qazavat etişiv,
Burzuj qanlanı tögerbiz.

Kesin da uzaqqa sozmaj,
Qısxı zamanda tıjarıqbyz,
Leninizmanı çolların
Em iclerine çajarıqbyz.

Andan sora uruş bolmaz
Allaj dunjaqa çeterbiz,
Birinde qalmaj vağnda
Sosializm eterbiz.

Savlaj dunja urunnanla
Tyzlyk aqылнь альвьз,
Birlik çolunda keneşe,
Muradxа çetiv qальвьз.

Alada işcile bla viz
Çetişgen kyn bir volubuz,
Ol kyn birleşiv qan төger
Ezilgen vercli qolubuz.

Bygyn'a vizni işiviz
Çaraşьv çaşav turmaqдь,
Turqan çerivizni savlaj
Sosializmge burmaqдь.

Bu zatxa şaқatлыq eted
Sizni bla da aravyz,
Çaraşьvni syjgenlege
Qarnaşla kivik turavyz.

Birinci veşçьlьq plan
Tөrt çьlqа vitiv qальндь,
Ol sen көrgen Rossijada
Çyz, min zavodla salьндь.

Ekinci veşçьlьqнь da
Ьзь bla vaşlarьqvьz,
Ol viterge encilikni
Hazna qojmaj taşlarьqvьz.

Xar bir adam varь бирден
Ara mylkde vaj bolluqdu,
Birev vaj birev da çarlb
Bolqan adetle qallbqdb.

Klassbз bir çamaqatda
Sosializm sallbqvьz,
Qьrallanь varьndan
Alcьlbqnь allbqvьz.

Qьsxaraqdan xaragьvbьz
Ma vygynlykde vьlajdb,
Çanь Rossijanь bizge
Bergen savqasь alajdb.

SSSR urunnan xalqqa
Qurcdan iьlennen sautdu,
Endi sav qal! Çuav etgen
Bajqullanь Dautdu.

1932 ç.

ŞWEJSARIJADAN KELGEN İŞCI DELEGAT- LANь DOKLADLARьNDAN

1

Sizni tansьqlav keryrge
Burzuj qьraldan kelgenbiz,
İşlerigizni bilirge
Aqьlvьznь vөлgenbiz.

Burzuj av salqan k z bla
Bygyn'a sizni k rebiz,
T rt  yz min saql  i ciden
Qarna l q salam bereviz.

Q ral v z  wejsarijad ,
Anda burzujla  a ajla,
Bizni  egiv, xaman talav
Etivizden da a ajla.

I ci klassxa  av volub,
Fa istle zorluq etelle,
Burzuj vlastn  saqlarq  .
Keslerin bek begitelle. .

Ol  erde klass kyre iv
Q zvndan-q zv varad ,
Xalqla eki v lynuy v,
Xaman kyre iv turad .

Q zyl qanla t gyly v,
V saqdan qanla tamad ,
Rewoljusijan   iltini
Ol  erlede da  anad .

Rewoljusijan  t jarq 
Anda qat  kyre elle,
Var n bir qavxa  jarq 
Burzuj qaum birle elle.

Tuvra mьndaca bizde da
 Arivdula tavlaryьvz,
 Alaj'a alaqa ie
 Bolub turad çavларыьvz.

Ol tavlada vek kəvdyle
 Mьnda kivik kurort çerle,
 İcine varьv kirgenle
 „Biz mьndan sьqmajьq“ derle.

Saqьş etiv, ojlaşьv,
 Bilsen alanь ,taxsasьn,
 Ol tavla bla vьlanь
 Bir-birinden vaşxasьn.

Başxalyqlaryь vek kəvdy
 Bir-birine uşamaqan,
 Eki tavnu adamlaryь
 Birca volumda çaşamaqan.

Bizde, tavlada burzujla
 İşci xalqlanь cəblejle,
 Oñlu qaum onsuzlanь
 Ajaq tyvde teblejle.

Rewoljusijaqa çav volub,
 Nellaj bir iş çyrytelle,
 Kyn sajn tavlaryьvzda
 Kəbleni sojub ketelle.

Ol ariv xavalъ tavla
Bizni ucyn tyrmedi,
Urunnan xalqdan bir kişi
Aladan xajyr kormedi.

Sizde tavlaqa qarasaq,
Bizdegini cyjresidi,
Bu tavlany çarly xalqla
Barьny da iesidi.

Sosializmni çolunda
Tavlarьqьzny tutasъz,
Burzujlany qalqanlaryn
Klassnyca qurutasъz.

Sizde bla bizde tavlany
Başxalьqlary vьlajdy,
Klimaty bir bolsa da,
Politiceski alajdy.

3

Bizni klass çavlarьvъz
Sizni søgyv søleşelle,
Şwejsarijada işcileni
Aqьllaryn yleşelle.

Pecatlary, xar sözleri
Savljaj xalqqa sacьladь,
Burzujlany auzlary
Vьllaj sözlege acьladь:

„SSSR-ni çarlıx halqı
Onovdan kende çaşajla,
Bir tyrlı zatıñ ajyrtmaj,
Tav adam etle aşajla.

Bir tyrlı bir iş etalmaj,
Bzlarǵna varalla,
Favrik, zavod işlejalmaj,
Tav alqıñ kiviik turalla.

Qatıñ, qız, egec qarnaş da
Barǵ anda teñ volqandı,
Turuvlarǵ xajvancadı,
Kijim kijgen da qalqandı.

Ol veşçılıq plannı da
Bitdiralmaj qojqandıla,
Çañ zat etgeni qoj,
Tav esgini da ojqandıla.

Partijanı muradıñdan
Bir tyrlı zat tolmaqandı,
Urunǵan halqdan bir elli
Sırt kolhozcu volmaqandı“.

Dev ma ыllaj xararlanı
Ala toxdavsuz çajalla,
Sowet wlastıñ səgyvge
Kyclerin salıv qojalla.

Ol səbevden Şwejsarijada
Işci halqla qozqalalla,
Işni tyzyn bilirge dev
Tört çañna uzalalla.

SSSR-ge kelirge dev
Aqılların völelle,
Çыжыльşыv onov etiz,
Sizni көyрге kelelle.

Alaj bla qozqalşыv,
Barь da onov etdile,
Delegatxa çiverirge
Ol kyn vizni begitdile.

Bizni çolqa da salыv,
Kesleri anda qaldыla,
Ala vizni vojпuvizoqa
Bu amanatнь salдыla:

„Barыv işci xalqqa qarav,
Proletar salam verirsiz,
Fabrikleni, zavodlanь
Bolunun көyүv kelirsiz.

Elli mylkleni tintiv,
Xar qalajьna çetersiz,
Kolhozlanь, sowhozlanь
Bolunun acыq etersiz.

Xar zatнь bilgenden sora
Aşыqыv çenil qajтыrsыз,
Anda çaşavnu bolunun
Çomaqlav vizge ajтыrsыз“.

Alaj bla cъqъb keldik
 Sowet vlastnъ çerine,
 Qararqа, koryb bilirge
 Altъ ylyşny birine.

Çeti ыjыqнъ ajlanъb,
 Kawkaz tavlaqа çetgenbiz,
 SSSR-de bu işlenen
 Zatlaqа seir etgenbiz.

Biz vardыq Niznij-Nowgorodda
 Awtomobil заводxa,
 Çyz qыrq min awtobus bergen
 Allaj bir mazallъ zatxa.

Анъ көргенlej оқина
 Ullu seirlikge qaldыq,
 Xar bir işine erikmej
 Başdan ajaqqa qaradыq.

Andan Ukrainaqа keldik
 Xar'kow заводnu көryrge,
 Elli mylkge ol xar kynde
 Ne zat bergenin bilirge.

Qarasaq bir ullu завод,
 Ана bir zat uşamaqan,
 Kapitalist qыrallada da
 Аньса завод bolmaqan.

Ol elij min traktornu
Xar ylda sizge cacady,
SSSR-ni xar erinde
Sosialist ol acady.

Moskwada awtobus zavod
Dunjaqa aty aytlyad,
Kapitalist qyrallaqa
Bol'şewik olda qatlyad.

yl sajn ol SSSR-ge
Otuz min maşina vered,
Sizde urunnan xalqlany
Sosialist olda kored.

Bu qaumdan sora da biz
Saratow şaxarqa vardyq,
ylda şyjyma min komvajn
Bergen zavodxa qaradyq.

Ural tavlada ne zatla
Bolqany keryv inandyq,
Burzujlany voş, tyryk
Sözlerin biliv quandyq.

Magnitogorqa qarav biz
„Tuşyvyz volurmu“ dedik,
Tav Amerikada volmaqan
Allaj işleni esledik.

Daqyda alaca vek көв
Tyrlı erlege varqanbyz,
Baryny volumlarbna
Birem-birem qaraqanbyz.

Sosialist tyzlerigiz
Traktorlardan tolalla,
Urunnan ellile qalmaj
Nögerlik çolda bolalla.

Minle bla çaşlarъъыз
Şkollaqa ketedile,
Icigizde çaş tölyden
Kөв kadrla çetedile.

Çalсъ, çarлъ savijlege
Enci yjlede qarajla,
Alanъ çaşavlarъна
Çyz, min zat bla çarajla.

Soqurlaqa, tilsizlege—
Varъна da kyn tuvqandъ,
Onsuzlanъ kençe atxan
Zakon sizde quruqandъ.

Saqatla da topalla da
Sizde çaşav tavalla,
Sosializm çoluna
Bol'şewikleca savalla.

Bu zatlanъ varъсын da
Qaraqanвъыз da көргenviz,
Sizde işlege suqlanъв
„Ma tyzlyk dunja“ degenviz.

Çyz, min kere qarasaq da,
Xaman çetişim көrebiz,
Bu etilinnen işlege
Bek ullu seirsineviz.

Sizni kibik milletleni
Çaşav işlerin kergenbiz,
„Айтъоъз işigizni“ dev
İşci salamla bergenbiz.

Ala bizge keslerini
Bolumun асьқ etelle,
Sosializm işlev varqan
Çerlerin kycly vegitelle.

Çапъ çaşavnu çolunda
Sosializm qurajla,
Артъқьқоја орун vermej
Allaj çaşavda turalla.

Traktorla bla ellile
Tyzlede savan syrelle,
Keřekli volqan çerlege
Kekde quşlaca çyzelle.

Keslerini tillerinde
Xar işlerin çyrytelle,
Başlarъна erkin volub,
Erkinlikni kergyztelle.

Respublikala, oblastla
Bolub işlerin etelle,
Kişiden artъқьқ көrmej,
Tyz çaşavnu çyrytelle.

Kesleri ваşъна erkin
Qьrallъqнъ tutalla,
Birleşiv çolnu kycynden
Burzuj vlastнъ butalla.

Ol respublikala, oblastla
Çetişgen kyn bir volasız,
Sizge qarş savb volsa,
Birleşiv işni alasız.

Ol qıralla varь savsa da,
Sizge bir qorquv salmazla,
Sizni çerigizden ala
Bir qarış çer da almazla.

Sizge qarş uruş volsa,
Ol keslerine ajlanь,
Savlaj dunjanь vaşьnda
Sosializm sajlanь.

Ol kyn art qazavat volub,
Dunjaqa qanla sasььь,
Kapitalizm tyv volub,
Byllaj dunja asььь.

5

Qьsxasь, çoqdu dunjada
Siznica allyna varqan,
Bir tyrlы krizis kirmej,
Bol'sewikca işlev turqan.

Kapitalizm çollanь
Sosializmge vurqan,
Urunnan xalqlanь icine
Bol'sewik ylgyle qurqan.

Sizden qalqan qyrallada
Elij million işsiz bolqandь,
Minle bla fabrikleri
Kiritleniv qalqandь.

Min-min işcile xar kynde
Quru acdan da öelle,
Amalsыз bolqan qaumla
Tav keslerin öltyrelle.

Kөv atala balalarьn
Kesleri tutuv sojalla,
Andan vaşxa madar tavmaj,
Dunja çaşavnu qojalla.

Бзь bla kesleri da
Sora keslerin uralla,
Kесlerini dunjalarьn
Qara topraqqa vuralla.

Ölmej turqan qaumla va
Çyz, min qьjьnlьq çegelle
Ac, çalannac teren siçen
Qaumnu artьq çegelle.

Anda sizni kivik xalqla
Aur çykle költyrelle,
Mana bir çaşav degenni
Olsaqatdan öltyrelle.

Ellileni çaşavlarь
Bytynda aman bolqandь,
Krizis anda kesine
Teren orunla alqandь.

Xar qalajqa varьv kirgen
İşsiz qaumla kəryned,
Əlgen qaumnu mьllьgь
Baguşlaqa təgyled.

Malнь, mylkny, iş qьjьnnь
Quru burzujla aşajla,
İşlevcy xalqnь mylkynnden
Zavuqlanьv çaşajla.

Çoqdu anda bir çaşav
Çarlь xalqnь birine,
Burzujla ielik eted da
Urunnan xalqnь çerine.

Az adamla kəv adamqa
Anda qamcile syrtelle,
Urunnanlanь-işcileni
Qamci tyvynde çyrytelle.

Sizde va allaj zatнь
Atь-cuvu qalmaqandь.
Beşçьllьq plandan veri
Bir işsiz da volmaqandь.

Beşçьllьq planьqьz
Tərt çьlqa vitiv varadь,
Daqьda ana burzujla
„İşlenmejdi“ dev turadь.

Kelgen işbizni tolturub,
bьzьbьzqa qajtyrbьz viz,
Bu sizde işlənən işni
Şwejsarijada ajtyrbьz viz.

Burzuylanь boş sözlerin
Savljaj xalqqa acarvьz viz,
Quru Şwejsarijada qojmaj,
Sav dunjaqa cacarvьz viz.

Rewoljusija qozqalьvnu
Demenili eterbiz viz,
Burzujqa qarşь uruşda
Bir adamca çeterbiz viz.

Ol kyn işci xalqnь kycy
Savljaj dunjaqa cacьlyr,
Kapitalizm uatьlv
Çanь sөwetle acьlyr.

Savljaj dunjanь işcisi,
Birleşiv işni alьrvьz,
Qan icgen burzujnu qьsdav
Sowet vlastnь salьrvьz.

Bygyn vygece da bizde
Kompartija iş çyryted,
Qallь kapitalizmge
Kesini kycyn көrgyzted.

Kynden kecege işbiz
Kimda tapьrsa varadь,
Sizde kivik volurqa dev
Xalq xazьrlana turadь.

Leninizmni çolların
Xalq arasına sacavız,
Kelir rewoljusijaqa
Bol'şewik çolla acavız.

Ol zatxa çeter ucyn
MOPR öserge kerekdi,
Ol vizni işleribizge
Ullu voluşluq berlikdi.

MOPR rewoljusionerlege
- Ullu alçılıq etedi,
Анъ вла ол qaumla
İşlerin vek begitedi.

Ataların faşistle sojqan
Kөvdyle anda çazıqla,
İşci xalqqa azav bergen
Bojni qajnaqan vazıqla.

Min-min işcileni eltiv
Tyrme yjlege salalla,
Millionla вла savijleri
MOPR-qa qarav turalla.

Alaj вла көв өksyzle
Bygyn zorluqda çaşajla,
Аталарынь etlerin
Burzuj qaumla aşajla.

Ol xalili көв çazıqla
Bygyn tyrmelede turalla,
Faşistleni zorluqundan
Azavlanıv olturalla.

Faşist qaumla xatersiz
Bizge qarş ot acalla,
Rewoljusija bolmasın dev
Qozqalvıanь cacalla.

Alaj bla nellaj birni
Oramda qavlav qojalla,
Millionla bla savijleri
Ac, çalanıac volalla.

Ol tyrmedegile sizden
Kerti voluşluq saqlajla,
MOPR-qa clen volqanla
Rewoljusijanь çaqlajla.

Alanь yjdegileri
Kөв qıjınlıqda volalla,
„Atalьq qıralıvızdıan
Savqa keled“ dev turalla.

Ol seveden MOPR-qa siz
Entda vaqalь qaraqıvz,
Rewoljusionerlege
Birer zat bla çaraqıvz.

Çıvuq zamannь icinde
Rewoljusija vaşlanьr,
Savlaj dunjanь usynden
Kapitalizm taşlanьr.

Çaşasın savlaj dunjada
Marksın, Leninni işi,
Leninizmge alıvıq etgen
Kompartijanь kucu!

Çaşasъn Stalin çoldaş!
Leninizmni vardъrad,
Çerni altъdan birinde
Sosializm qurdurad.

Çaşasъn MOPR-нъ qastъ!
Rewoljusijaqa çarajdъ,
Millionla bla anda
Өksyz qaumqa qarajdъ.

6 •

Swejsarijanъ işçileri
Bъllaj sözlege çetdile,
Internasional çъr bla
Sözlerin voşav ketdile.

Alaj bla qarasaq—MOPR
Çarъlanъ bir qurçudu,
MOPR-qa clen volurqa
Urunnan xalqнъ vorçudu.

Ol kыn viz da işçilege
Boi'şewik çuav vergenbiz,
Barъbъz birca MOPR-qa
Clen volurbuz degenbiz.

Ol sözny savlaj tolturub
İşçi xalqqa çol veribiz,
Өrten kibik çanъv varqan
Sosializmni keribiz.

Savljaj dunjany başynda
Urunnan xalqla qalywyz,
Qan icgenleni tas etiw,
Sowet vlastny salywyz.

1932 ç. iyun

QANLY BLYX KYN (1905 çylda)

1

Bir min toqyz çyz beşinci çylynda,
Ma bygyn kynlede janwar aýnda,
Peterburgny işçileri çylylyw,
Xazna qalmaj wary işden tylylyw...
Anda wosstanie etiw iş taşlalla,
Rewoljusija ota saqylyw waşlalla.
Çyreklerin bir-birine asdyla,
Iclerinde qajylylaryn sacdyla.
Qollarında kereklerin ataelle.
Warysy da wırca wylaj ajtaelle:
„Berilgen çal qarnylyzqa wolmajdy,
Sawijleribiz „ötmeq“ dew qojmajdy.
Iş kynywyz da bek uzun woloqandy,
Közleribiz tamam qandan toloqandy.
Onowcula da adamca kormeyle,
Soleşsek da ala çuaw vermeyle.
Bu xalili biz çaşaw da wolmawyz,
Bu çaşawda ne azda qalmawyz!
Ol sebewden bygyn işni taşlajyq,

Xar zavodda vosstanieni başlaýd!
 İşbizni qolubuzda alajd,
 Çaşavnu da tyz çollaqa salajd!
 Biz kim volqannı ala da bilsinle,
 Ala bizni adam kivi kersynle!
 Alaj vla keñ dunjaqa sýqajd!
 Bu çaşavnu eltiv kerge tıqajd!
 Тыşытв, erkişi birimiz qalmaj,
 Bygyn kyn çannı artxa sýrtda salmaj,
 Qan tögvyge tamam kysny salajd,
 Qыльс kyc vla onovnu alajd...“
 Şpion vavas¹ ol çerde volqandı,
 Çyregine aman aqyl alqandı.
 Alanı ajtxan sözyne тынла,
 İşni birin qojmaj varın аныла,
 Olsaqatda tamam esin taşlajd,
 İşcilege vıaj ajтв başlajd:
 „Ullu patcaх sizni sýль көrlykdy,
 İşigizge tamam aqyl völykdy.
 Men bileme ань ne xalisin,
 Tilegenni quandırad varысьн.
 Ol sizni çaşavıquznu bilmejdi,
 Aman çaşarықызнь da syjmejdi.
 Ol ань vilse, savыв sizge kelmezmedi?
 Sizni çaşavıquzqa aqyl vөлmezmedi?
 Ajhaj, ajhaj bek razы volub kelir edi,
 Ajtxанықызqa aqyl vөlyr edi.

¹ Şpion vavas Çapon dev bir orus pop volqandı, ol patcaхны, şpionu volub işcilege: „Men sizni ökylygyzme“ dev alanı aldav işni tavып patcaхха etiv, işçileni muradıп biliv, ань patcaх bildiriv turqandı. B. D.

Terslikleni cinownikle etelle,
Ala patcaхнъ da aldaв ketelle.
Endi işni tav çerine qaraјьq,
Çoruqu vla patcaхxa varaјьq!
Əkylme sizge, siz ajtxannъ etejim,
Busaқatdan ol patcaхxa keteјim,
İşigizni virem-virem ajtaјьm,
Mъсьmaj daқьda sizge qaјьtьma.
Bu çol vla sizge çaşav salaјьm,
Erlaј keliv xaraгьmъ ajьtьma!
Siz da mъсьmaj ьзьmdan keligiz,
Tilek qaқьtnъ kesigiz verigiz!“

2

Ылај vla vavas alqа kelgened,
İşcile da ылај onov etgened:
„Çaraşдыгьв tilek qaқьt çazaјьq,
Minle vla aңa qolla salaјьq.
Allah, patcaх suratlarьn alaјьq,
Salьв kesini alьna varaјьq.
Çapon ajtxanca ese bir көrejik,
Tilek qaқьtnъ kesimiz vereјik.
Kerti alaj ese, ol bizge ariv qarar,
Çazьqsьnьв işimizge da çarar“.
Ылај vla tilek qaқьt çazьв,
Minle vla aңa qolla salьв,
Barmaқьз dev ajtxanna da qaramaј,
Popxa aldatьв, ol sözny unamaј,
Birden dua oquј kelelle,
Qar, vorandь, suvuqdan da əlelle.

Гапон вавас вьладан алаја четив,
 Патсахха да көв тырлы тилле етив...
 İşçilege айтхан сөзүн унутув,
 Ол çарлылань арив айтыв сувутув...
 Варыв патсахнь тыз алына сөкдү,
 Ол итге да вьллај хараarla төкдү:
 „İşlevcy халқ варь işin қојдүла,
 Фабриклені, заводлань ојдүла.
 Аллағына тывегенни сасалла,
 Хазналарғынь варып асалла.
 Мьсьтај ала вері четелле,
 Варывьзқа да бир хата етелле!
 Endi çenil мадарғынь көрсен'а,
 Аскерлеріне вужуқуну версен'а!“
 Дев бу халілі көв тилле етгенед,
 Бирда волтақан сөзлеге четгенед.
 Ол патсах да апыса бир ит еді,
 Çарль халқынь сојарқа çут еді.
 İşçi халқынь тушманса көрүвçyed,
 Алаја өлым савқа веривçyed.
 Tersni, тызны билрге да сыјмеді,
 İşçi халқынь адам кивик көрмеді;
 Ала кивик көв işcini сојқан еді,
 Хатасызлај көв işcini çојқан еді!
 Ол себевден тына да хазыр волду,
 Арвазь да қан иçгенледен¹ toldu.

¹ Аскерледен.

İşçile da мындан сырт харап билмеј,
 Былај ајтаелле ышармај, кылмеј:
 „Еј бизни патсахъввъз, çапыввъз,
 Асдан tamam тохдақандъ çапыввъз!
 Сен себев волмај есең өлевиз,
 Бошанақа өлым асыв көребиз!
 Sense выгынлыкде бизни атаввъз,
 Сен сав волув бизни неди хатаввъз.
 Синоwnиктерин бизни сојалла,
 Сөлессек да çуав бермеј қојалла.
 Берилген çал çапыввъзқа волмајдъ,
 Савийлеривиз „өтмек“ дев қојмајдъ.
 İş кунувыз да тавсвъз узун волқандъ,
 Ол да бизни оңувизни алқандъ.
 Endi sen бизге көлуң вла çарасъ,
 İşçi халқың çырегине çарасъ!“
 Бу сөз вла қыш сарайқа çетдиле,
 Барыс да бирден сезде етдиле.

Бу tilekle патсахха аур тиди,
 Олсақатдан аскерлеге вужруқ ијди:
 „Бусақатдан аскерлерим çетсинле,
 İşçилени çеніл халек етсинле!
 Быладан өлтырылмеј киши қалмасын,
 Bir işçi da ујyne сав вармасын“.
 Олсақатдан аскерле да çетдиле,
 Патсахха да ullu хурмет етдиле.

Şkokların varь qolqa aldıya,
 İclerine patronla aldıya.
 Tovla-oqla çer-çerden qaralla,
 Bu xarıble da çuq vilmej turalla.
 Olsaqatdan xararsızlaj vıjruq boldu,
 „Ura“ degenlej dunja carsdan toldu.
 Uruş vaşlandı dunja veri avqanca,
 Oqla tögüldy kəkden vuz çavqanca.
 Vıljaj vla işci xalqnı sojdula,
 Erlaj qırğv ғндык etiv qojdula.
 Buaz qatynlanı qarınların tartdıya,
 Savijlerin alb-alb atdıya.
 Çaşdı, qartdı, savijdi dev volmajın,
 Kəv qırđıya aғmajın, talmajın.
 Mın-mın işci oramlıqqa sojlanıv,
 Sımtıaq aq qar qızı qanna vojalıv,
 Ma patcahxa „ötmeк“ tilej varqanla
 Ötmeк ornuna oqla, tovla alqanla!

6

Bu uruş işci xalqnı suvutmadı,
 Bir işci da bu dertni unutmadı.
 Mından sora ala patcahxa çanıv,
 Allahnı da ötyryk volqanıv tapıv,
 Ol seveden işni etiv vaşlalla,
 Garonna da inanmaqıv taşlalla.
 Allah, patcah vıla usın volqanıv,
 Ol alaqa vijlik dunja salqanıv,
 Biri qalmaj anılalla, kərđyle,
 Qazavatsız iş volmazın bildile.

„Qozqalbyz, endi viz da turajbq,
Bu dunjany vaşxa çolqa vurajbq!“
Dev vylajqa aqylların verdile,
Ol seveder işni kenne kerdile.
Partiyanı saflarına kire elle,
Ol ala ucun volqanın vile elle.
Kyn-kvnden ösymleri ullu volub,
Xar qalaj komkruzokdan tolub.
Leninni vaşsıbyz bla işelle,
Ol seveden vlastnı da kycelle.
Patcaxnı, pornu terisin sojdula,
Ol çaşavnu tamırından ojdula.
Ma endi köresiz, quanc volqanvız,
Vlastnı da qolubuzqa alqanvız.
Zalimlikni tamırın qurutavız,
Esgi dunjany qojmaj uatavız.
SSSR-de çanı çaşav salqanvız,
Kerti erkinlik dunjaqa qalqanvız.
Opovnu da urunğan xalq etedi,
Çalsı, çarlı muradına çetedi.

1930 ç.

ESIGIZDE TYLMYDY OL ZAMAN

I

Esigizde tylmydy ol zaman:
Bir qaumla vijlik etiv xaman,
Vojnubuzqa vojunsxanı salıv, .

Malnъ, mylkny qollarъna alyb.
„Ol vijdi“, bu „quldu“ dev alybъ,
Gyryldev, çalqalarъn qalybъ,
Bizni unuqdurub emda eziv,
Çarъ xalqqa qybylyqny beriv.
Çuq ajtyrqa amal tavmaj qalyb,
Ajtxanna da qamcileni salyb,
Bizni alaj syjsyz kergenleri,
„Siz adam tyjylsyz“ degenleri.
Tyşyrvla xajvanca satylyb,
Sыrt adamqa sanalmaj atylyb,
Ne azda kёzyvuz bir acylmaj,
Çyrekleden qajqyla cacylmaj.
Kesleri şkollaqa voşlanyb,
Çarъla oramlaqta taşlanyb,
Dunjanъ çarъqlyqъn kёralmaj,
Bajdan, vijden sыrtta qutulalmaj,
Өzenlede, sыrtta emda qolda
Çolovcu volub çyrysen çolda,
Өgyz ijer çer tavmaj varqanъn
Çiversen da өgyzsyz qalqanъn.

II

Esigizde tylmydy ol zaman:
Bir qaumla vijlik etiv xaman
Qaracajnъ өzeninde sana,
Aur çykle çykleniv arqana.
Belin talyb, sыrtъn çaur volqanъ,
Tartalmasan ot qamcile urqanъ...
Çalqa kirsен çalyн tavylmaj,

Sydge versen tilegin alyntaj.
Ne azda adamqa bir sanalmaj,
„Adamına“ desen da cыrt unamaj,
Xar zatxa kesleri ie volqanь...
Çalсь, çarль atьльв qalqanь...
Sen da vygylyv çerge kirgenin,
Qыjьnlьqнь acuvun kergenin,
Bu zatlada vek seir volqanь,
Tyz xajvanca sanalьв qalqanь.
Eter madar tavmaj turqanь,
Vygylyv çerge kiriv qalqanь...

III

Esigizde tylmydy ol zaman:
Kece kyn da qan tьgylyv xaman,
Tovla, oqla usyvyzde çanьв,
Xar qыjьnlьq varь vizge avuv...
Kөzleriviz çuquqa kiralmaj,
Çavnu, tosnu asьь bilalmaj,
Өzenleni qan ьghьla aльв,
Usyvyzge көв qыjьnlьq salьв,
Çarль xalqla qan tьgyşuv xaman
Bizge çavluq etiv vijlik zaman,
Aq askerle icivizge kiriv,
Min qыjьnlьq çarьlaqqa veriv.
Xar biri on-on uşkok көltурув,
„Bol’şewikse“ dev көvny өltурув,
Çarьlanь qojmaj oңun aльв,
Bөrklerine aq vusxulla taqьв...
Alaj vla qazavatxa syrgeni,

Qoluna saut-sava bergeni...
It qaumla toxdamaj birleşiv,
Bol'şewiklege qarş kyreşiv,
Çarlylanь terisin sojqanь,
Qajtmazca dunjadan çojqanь...
Qan tögüşyv көв zaman varqanь,
Çarль халqqa қыянық сайqanь.
Усувyzde көв qajqыла volub,
Tөrt çanьвыз vanditleden tolub.
Dunja bir-birine qatьşхань,
Хаман товни, оқни атыşхань,
Ol kulakla воş хараarla çajьв...
Ajaqlarь vuzda kivik tajьв.
„Bol'şewikle kelelle“ dev vizni,
„Kelgenlej қырықдыла“ dev sizni,
Tyrly-tyrly хараarla çajqanь,
Çarль халqнь, хаман aldaqanь.
Bir qaumla kertda dev inanьв,
Ala ajtxan өtyrykge aldanьв,
Ol dunjadan харарсыз turqanь,
Aқыльн çyz-min çerge virqanь...

IV

Esigizde tylmydy ol zaman:
Kece kyn da qan tögulyv хаман,
Тыş qralla aq askerge qarав,
Çyz-min зат vla alaqa çарав,
Товни, оқни ајамaj bergeni
Ol qaumnи çаньса көргени.
Resejni төrt çаньндан turub,

Xar qarəvnu vizni taəa vurub,
Qəzyl askerni aşav qojarqa,
Birin qojmaj dunjadan řojarqa.
Varənlə alaj umut etgeni,
Alaj bla tərt řanəna řetgeni...
Fabrikle em zavodla sasəlv,
Ot tuřuv, kujuv em uatəlv.
Rəsxənlə xazna qalmaj ketgeni,
Řarlə xalqqa qəjənləq řetgeni,
Bol'şewikle vol'şewikca turub,
Aq askerni demənili urub.
Varənlə segivizden qurorənləvəz
Emda quş tygynləj sasxənləvəz.
Alaj bla řigitlikde atlav,
Qatəlorənlə řəvələ kivik cartlav,
Qařəqməjənlə alaj varənləvəz,
Ic vanditleni da urorənləvəz.

V

Esigizde tylmydy ol zaman:
Sowet sojuz kucyn saləv tamam,
Industrijaqa plan etgenibiz,
Xar işivizni vəgitgenibiz.
Təř qralla varə anlə kəruv,
„Netesiz“ dəv işivizni sorub
Xəlikge etgenca kylgenleri...
Sərtəda etalmazsəz degenleri.
„SSSR ol plənləvəz tolturub,
Sosializma řolunda olturub,
Altməř, řetmiř řəldən da bitdirmez,

Tutxan işin muradına çetdirmez".
 Ol xalili alañ sözleri...
 Barıñ qozqalışvı vezleri,
 İşimizge surum salqanlar,̇
 Barı aña vuzıq volqanlar...
 Biz da alaqa qaramaj etiv,
 Xar zatıñ vol'şewıkca vegitiv,
 İşge kirişiv tevregenibiz,
 Kvcyvyznu aña vergenibiz.
 Ol qaumla alaj kyle turıv,
 Qarınlar qatı avrıv, vurıv,
 Çyz tyrlı dıgalas etgenleri,
 Çaravsuz zatlaqa çetgenleri...
 Ol xalide tørt çılın çaşadıq,
 Beşçıllyq plannı da voşadıq.
 Beşçıllyq tørt çılqa bitgenin,
 Ol bizge çanı dunja etgenin,
 Barı körıv, eslev başlaqan,̇
 Aña vuzıq zatla taşlaqan...
 İşde va bir zat etalmaj qalıv,
 Bizden tıjnıñ çuavla alıv,
 Çyrekleri çarıla qalqan
 Kerti da kemsiz mıdax volqan...

VI

Kөremisiz bizdegi işleni,
 Çavlanı esin alqan kyçleni,
 Miñ-miñ çerde miñ-miñ sowxozlanı,
 Elli mylkde allaj kolxozlanı
 Alaca çer-çerde MTS-le,

Nenca çerde sosialist qalala,
 Nenca çerde traktor zavodla,
 Temirden işlennen çyz, min atla.
 Quş kibik kəkde ucxan kycleni,
 Savaqca tenizde çyzgen işleni,
 Çavqə çavluq, toşxa toşluq etiv,
 Көв zatda burzujlanь çetiv
 Emda allarьna ötgenibiz,
 Варьнь çıавьп vergenibiz...
 Sav dunjanь ekige völgənibiz,
 „Kim-kimni“ oza da degenibiz,
 Ol sözde da xorlav varqanьвьз,
 Sosializma çolnu qırqanьвьз...
 Burzujlanь көlleri ketedi,
 Kycleri qarьvsuzoşa çetedi,
 İşcile birleşelle-öselle?
 Burzujlanь çollarьп keselle.
 İşci xalqla bir çallь volalla,
 Urunnanlanь nəgerge alalla.
 Kəremisiz ala vla vizni
 Çaşavqə tyrlennen işivizni.
 Тыş qralla varь ань көгүв,
 Çyrekleri kynde vuzca eriv,
 Qan dьgalas ete turqanlarьп,
 Qazavatxa kycny burqanlarьп.

VII

Eslejmisiz alanь işlerin,
 Uruşxa vuriv volqan kyclerin...
 Bir-birlerin çьrtьв em tonarqə

Анъ оғунна кеси қонарға
Muradda uruш izlegenlerin,
Халқнъ соҗарға kysegenlerin.
Онлу қаум онсuzну теvлерге,
Малн, myлкyn қоҗмай сөvлерге...
Ol çolda dunҗанъ yleшirge,
Ol muradxа çetginci kyreшirge...
Alaj vla krizisden сьoҗарға,
Kolonijalanъ bytynda сьoҗарға,
Japonlula Qыtajнъ соҗанса,
Onsuzun қаньна voҗақанса,
Savlaj dunҗанъ alaj eterge,
Qadalъv ol muradxа çeterge...
Bytynda SSSR-ge саvарға,
Onsuzlanъ etlerinden қаварға.
Kereklerin icinde таварға,
Ol çolda krizisni çаварға.
Alqьnса çarьлақа vij volub,
Ol қаumnu yslerine қонub,
Alaj vla өmyрге çасарға,
Bir қаum халқнъ etin асарға.

VIII

Eslejmisiz ol zatlanъ volmazьn,
Allaj zatla dunҗada қalmazьn,
Urunnanla birleшiv kelgenin,
Burzujlanъ çуавьn vergenin.
Min-min işci partijaқа kirgenin,

Ol kesini çolun da bilgenin...
Xar kynde burzuj vla kyreşiv,
Anь uatьrqa dev birleşiv,
İşlerin eşdyre varqanlarьn,
Xaman wosstanijala qurqanlarьn.
Kommunizmanь çolu eşgenin...
Burzujlarь qanatьn kesgenin,
Tamьrlarь dunjaqa çetgenin.
Xar qralda işni begitgenin,
Urunuvcu xalqlarь kesinde,
Rewoljusija volub esinde,
Varьn ol çolqa vurub varqanьn,
Bol'şewikleca işlev turqanьn.
Alajdь da alajdь işibiz,
Bek kenne kerilgendi kucubuz,
Bizge kişi tenlik etalmazca,
Syryv'a ne azda çetalmazca.
Çaşasьn kompartijanь çollarь!
Şav dunjada vercli qollarь!
Çaşasьn anь kivik çalcyła!
Eł mylkde urunuvcu malcyła!
Emda ala kivik savancыła—
Partijanь çolunda daqancыła!
Rewoljusijaqa vaşcy vollarь,
Kommunizmge çol sallьqla.

22-XI—31 ç.

PARİZ KOMMUNA

Altmış çyl mýndan alqa
On segizinci martda,
Allaj kyn volub ketdi
Unutulmazca artda.

Pariz şaxar işcile
Burzujlarǵn sacdyla,
Ullu Pariz şaxarda
Kommunanǵ acdyla.

Sav dunjada em alqǵn
Kommuna ma ol boldu,
Burzuj xalqǵn wlastǵ
Tamam ol kyn ojuldu.

Bu xalda altmış bir kyn
Ol kommuna çaşadǵ,
Ol zamanda işcile
Insanlaqa uşadǵ.

Pariz şaxar icinde
Ullu quanc volqandǵ,
Tañ atǵv kyn tijgenca,
Ici nurden toloqandǵ.

Alaj bolsa da vyla
Çolqa usda volalmaj,
Çaǵlyla etdile
Işni tavǵn bilalmaj.

Kəv zat zaran volqandь
Kommunanь çoluna,
Bere vilmej vlastнь
Çarль xalqнь qoluna.

Kommunada birleşiv
Bir aqьlda qalalmaj,
Askerleri cасыldь
Asker nizam salalmaj.

Aхса kerek vola ed
Kommunanь işine,
Bank ахса va tuşmedi
Birini da esine.

Burzujlanь ахсасы
Bankda qalьv ketgened,
Kommuna ol ахсақа
Tijmez onov etgened.

Ellileden alaj kəv
Харарларь volmadь,
Kommunarсыла munu
Ullu esge almadь.

Ala vla birleşiv
Birlik kыcны tutalmaj,
Çаңыьcла etdile
Birlik vajlav etalmaj.

Kommunada onovda
Baj qaum da olturuv,
Burzujlanь vujruqun
Alaj ariv tolturuv.

Была umut etdile:
„Endi viz çағарыыз“ dev,
„Bir qral da vizge савтај
Тенлик хақ ағарыыз“ dev.

Коммунарла ыласа
Көв çаныыс etdile,
Иşге шағреј болалмај,
Терс çоллақа кетдile.

Мындан сора бурзујла
Төрт çанларын сермelle,
Коммунарь сасағоқа
Хазыр волуб тебрелле.

Аскерлерин қуралла,
Қуцлы вегим etdile,
Тier¹ ваşсыық etiv,
Төрт çанына çetdile.

Germanль вайладан да
Көв волушлуқ алдыла,
Мындан сора қарыну
Pariz тава салдыла.

Мај ајнь кынлеринде
Қан төгышув ваşландь,
Иşlevcy халқ қыгыльв
Şындьк волуб таşландь.

¹ Tier—коммунарь сасхананы ем ваşсыы болқандь.

Toxdavsuz çeti kynny
Bu qazavat varqandь,
Min-min işcini qanь
Qan tolqunna vurqandь.

Adamlanь qьrьvda
Kimse dev sormajelle,
Berc qollunu ne azda
Əltyrmej da qojmajelle.

Parizdegi oramla
Belge çete qan boldu,
Saxarnь xar bir çeti
Adam mьlьkdan toldu.

Çaznь issi kynleri
Ərimej zat qalmazca,
Oramlada ijis boldu,
Adam təzyv volmazca.

Qol vla qьrьvdan qanmaj
Gilijatinle¹ qurdula,
Anь vla qьrьvnu
Ma vi çolqə vurdula.

Min-min işcini birden
Gilijatinne salaelle,
Bir minutnu icinde
Başlarьn calaelle.

¹ Gilijatin degen көв adamlanь birden başlarьn uzyv qoj-
qan maşınadь.

Kommunarsıyla keslerin
Plenne vermejelle,
Qығыльв qалыqlарып
Bir zatxa kørmejelle.

Otuz bir miң işcini
Oramlada qырдыла,
Andan sora qығывни
Başxa çolqa burdula.

Syd bla da bir talaj
Miң işcini sojdula,
Miң-miң çarль-çazьqпь
Tyrmelege qujdula.

Былај bla Parizden
Çyz-miң işci qoradь,
Ol esivizden ketmez
Em ketmej da turadь.

Çyz-miң savij бу kynde
Өksyz volub qaldыла,
Pariz şaxar oramla
Өksyzleden toldula.

Pariz kommuna bitiv
İşleri da toxdaşды,
Мындан sora işci xalq
Çапыльсха ojlaşды.

Bu çuqlапьв qalmajьп
Kelir çolqa çaradь,
Rewoljusija etgenle
Вагь тыңа qaradь.

Bu uruş kompartijağa
Çol vaşsıyq etgendi,
Ань tutar çoluna
Ulgy beriv ketgendi.

Karl Marks bu zatlanь
Barьn esge aloqandь,
Kelir rewoljusijağa
Tuz planla saloqandь.

Lenin çoldaş toxdavsuz
Ala bla iş etdi,
Ol planlanь kucynden
Muradьna da çetdi.

Entda mьndan arь da
Ol bizge çararьqдь,
Rewoljusija etgenle
Barь ana qararьqдь.

Lenin etgen umutnu
Sav dunjağa çajarvьz,
Burzujlanь qalasьn
Syelmezca ojarvьz!

Çaşasьn sav dunjada
Rewoljusija etgenle,
Azatlıq ucyn kyreşiv
Çyz-min azav cekgenle!

Çaşasьn sav dunjada
Təşge cəgyc urqanla,
Burzujlanь cacarğa
Bol'şewik plan qurqanla!

Çaşasın sav dunjada
Tyrmelede cökgenle,
Коммуна усул кыреşив
Qъзыл qanla tøkgenle!

17/III—31 ç.

BIRINCI MAJO A

Ma keldi Birinci maj kyny,
Bizge savoja uzata.
Çerge çarьq vergen aj kyny
Bajraqların qъzarta!

„Хоş kel!“ dev аллһа varajьq
Апь сььһ етерге,
Бу ваqаль кунне qаражьq
Muradlaqа çетерге.

Кунувуз да çарьq тижгени,
Хар kimda суqlаньрса,
Çer da көм-көк көгергени,
Хар bir zat тоqlаньрса.

Terekle хансла да аq саqьв,
Dunjаһ çарьtalla.
Işcile да бурзujлаһ qаqьв,
Kyclerin таһьtalla.

Kynny arivluqundan tavla
Kумыş kiviк çытырајla.
Birinci majdan qorquv çavla,
Bezgekdenca qaltyрајla.

Işcile çыялыв onov etelle,
Qan icgenleni çavlav,
Erkinlikni almaj qojmazoqa
Qыяп хаqlarып davlav.

Nenca min işci bu kynlede
Tyrmelege kirelle,
Artыqlыq cegivcy yjlede
Çyz min azav көrelle.

Anda işcile bu vajramпы
Azatлыq ucyn eтelle,
Ma ol seveden oramпы
Qanna vojav ketelle.

Bizde işcile va birleşiv,
Sosializm işlejviz,
Ol çaşavda dev kyreşiv
Ara vajлыqпы izlejviz.

Alaqa da kelir bir zaman
Bizde kiviк eterca,
Kapitalistlerin uatыв
Bu qanсха çeterca.

Turuquz vajraqlanы алыв,
Bu qanсха varajыq,
Burzujlaqa qarşы qozqalыв,
Kyclerin tajдырајыq!

Çaşasın Birinci maj künü
Xar qıralda da vırca,
Çerge çarıq vergen aj künü
Çerni çarıtın purca!

ОКТJABРНЪ 13-сү ÇЫЛЪНА

Patcaııqıñ qorattıv
Sowet onou salıqanıñ,
Bygun on uc çıl toldu
Bijlik, xanıq qalqanıñ.

Başvızoğa voş volıv
Bıqovlanıñ atxanıñ,
Tolu on uc çıl boldu
Raxatlanıv çatxanıñ.

Ma bu ajda volqandıñ
Zalimlikni tas etgen,
Kapitalıñ qorattıv
İşlevcını voş etgen.

Zalimleni tyvınden
Oldu vizni voş etgen,
Çıvılanıñ qorattıv
Çırekleni xoş etgen.

Oktjabr ajğa deri
Bireg murdar birleşiv,
Çarlı xalqıñ sojdula:
„Dunja vizni“ dev kyreşiv.

Kəv əmyrle ketgendi
İşlevcy xalq termiliv,
Nalatlany tyvunden
Bcxьnalmaј emiliv.

Ma vu ajnь icinde
Millionla quralьv,
Wlastlaryn aldьla
Bir aqьlqa cьjьlv.

Suv ornuna qan aqьv
Eki-yc cьlnь turduq,
Andan sora Rossejni
Sosializmaqa burduq.

Andan veri tylmydy
Çanь elle quralqan,
Qaracajnь icinde
Ullu şaxar ornalqan.

Andan veri volqandy
Bizde tyzlyk tavьlqan,
Çalсь, çarьl quanьv
Qan gьvьla qavьlqan.

Qajda endi vurunңu
Castka çerle tutxanla,
Çalсь xalqнь хаqьndan
Bəryleca çutxanla?

Qajda endi vurunңu
Miң-miң işci çekgenle,
İşci, elli хаqьndan
Tavca yjle etgenle?

Qajda endi vurunnu
Bizni tarqqa vuvqanla,
Çalsьnь çalsьnь vermej
Çegiv-çegiv quvqanla?

Qьзыl asker kucynden
Ala bizden ketdile,
Өmyrde qajtmazca
Uzaq çerge өtdyle.

1931 ç.

SOWET QARACAJOJA ON ÇЫL

Ej urunnan qaracajь,
Tur! Seni quanc kыnyndy,
Al vajraqnь, сьq vajramoqa,
Ol seni çarьq pyryndy!

Busaqatdan on çыl aloqa
Sen ne xalda çaşaj edin?
Kulakla sana vij volub,
Өlym acuv cajnaj edin.

Qьral onovdan bir zat vilmej
Unuqub çerge kire edin,
Qьjьnlьq vasxan sanьna
„Bir madar“ dev tilej edin.

Ol on çыldan veri bizde
Kөv tyrly zatla volqandь,
Xar urunnan qaracajь
Sosialist çolun salqandь.

Eslev qaracь, qarnaşm,
Biz qalaj ɵsyv varavьz,
Sowet vlastnь on ғыьна
Kɵv ara mykle salavьz.

Bu ketgen on ғыьdan veri
Xar zatxa erkin volavьz,
Kulaklaqa ol vermejin
Sosializm salavьz.

Bijlik erle syьgyьlv
Biz ellilege verildi,
Işci, elli qaumla da
Ma andan veri kerildi.

Andan veri Qaracajda
Nenca aьь eь volqandь,
Bajla tutuvcu erle da
Qaracaj yjden tolqandь.

Sen saqьş etiv qaracь
Biz Qaracajnь usynden,
Kɵv arь-alсь oqujdu
Sowet vlastnь kycynden.

Daqьda aььsa vizde
Nenca tyrly zat volqandь,
Qьsxasьndan ajtьv qojsaq,
arь nasьvдан tolqandь.

aşasьn sowet vlast!
arьlaqa kyn tuvdu,du,
Qan icivcy qaumlanь
Uzaq erge quvdu,du.

BYGYNNU QARACAJ

Mulxar etgendi bytev çavların,
Qızıl nurden aldırady tavlaryn,
Qoratxandy ol mutxuz avlaryn,
Çarqıqdad bygunny Qaracaj.

Qara kynlerin silkiv qoratdy,
Qucaqyn çanlyqqa uzatdy.
Ma ol kir dunjasyňa taş atdy
Bygunny kerpeslenen Qaracaj.

Qalmaj tutuş kolhozqa çylydy,
Orun tavmaj zalimlik tylydy.
Es taşlav vorvajlary çylydy,
Alanь yjykdyredi Qaracaj.

Şkolladady anь telysy,
Oquvludu xalqynь көvusy,
Qызарad savlaj çerini ysy,
Nasvlydy bygunny Qaracaj.

Kolhoz mylkny ösdyredi birden,
Çanьsa xajyr alady çerden,
Tazalajdy çurtnu esgilikden,
Өsgendi ata çurtum Qaracaj.

Kөв çerlede fermala qurqandy,
Tav çerleni çanьqa vurqandy,
Işine vol'şewikca turqandy,
Ara mylkyn çaşnatad Qaracaj.

Çyregi, kəly çarğqđ anь,
Əxdemlikge ajlanьv qanь,
Endi qurcdan da qatьđ sanь,
Malcььqнь əsdyred Qaracaj.

Encilikni çььşđьrad birca,
İşin demenili tutad erca,
Qalaj ullu nasьvьđđ derca,
Alqa atlav ketgendi Qaracaj.

Altьn, kymuş, kəmyr qazadь ol,
Bajьqнь kyclerge vazadь ol,
Çerni çavun sьqьv aladь ol,
Çanььqda çaşnajđ Qaracaj.

Ol uaq ьçьlanь vizqandь,
Qanatlarьn vek kenne sozqandь,
Kir əmyrny uatьv ozqandь,
Sosializm işlejdi Qaracaj.

Klass çavnu art kynu tajadь,
Ara mylk syryvlerin çajadь,
Ol vizge qurc temirdi-qajadь,
Allaj kynde çaşajđ Qaracaj.

Çaşav çarğq, quancь volqandь,
Əsgı, cirik çoruqla qalqandь,
Çurtubuz xar nasьvdan tolqandь,
Kəmozlarьn əsdyred Qaracaj.

Zalimlikni mulxarlarьn voşajđь,
Çьltьravu kyn tijgenne uşajđь,
Stalinni dunjasьnda çaşajđь,
Qalaj nasьvьđđ vı Qaracaj.

1936 ç.

OKTJABRNY 15-ci ÇYLYNA

Xoş keldin on beşinci çylybız —
Çarlılan ojulmaz qalasy!
Oktjabrda költuryldy sylybız —
Işci xalqny vaqaly anasy.

Onsuzla varь sende birleşiv,
Işlerin qollarına ağdyla.
Arьmaj neda talmaj kyreşiv,
Çarьq çolqa tyv xuna saldyla.

Kapitalist qyralla seir volub,
Işibizge zarlanьv qarajla.
Çyrekleri kirden, bercden tolub
Mylykvyzny ojulurun marajla.

Kesibizde kulakla da bizge
Qarşslyq işle çyrytelle.
Işcile, çalsyla em çarlıla
Birigiv alany yjykdyrelle.

Myndan arь da alaqa qarşsь
Kyreşni toxdavsuz vardyrlьqvyz.
Ol qaumny varьn da qurutub,
Çarly xalqny raxatda qaldyrlьqvyz.

Oktjabr rewoljusija volqandy —
Tersni, tyzny birin qojmaj kergen.
Ara mylkege tyv xuna salqandy,
Kerti çolnu erkinligin bergeni.

Işivizni qolubuzoqa alıv,
Bir-eki dev on veş ғыль җаҗадьq.
Кусувузны ара тылкге салыv,
Веşҗыльq planny da воşадьq.

Qrallany җetiv, ozuv varavyz,
Varьььь qojmaj artxa qaldьra,
Ғerni altьdan birinde turavyz,
Işni vol'şewikca vardьra.

Ol җer savlaj burzujlany varьna
Avruv volub icine kirgendi.

Ol qaumnu җаşьna em qartya
Deri qalmaj ɵlyr avruv bergendi.

Ol avruv kynden-kygne vekden-vek
ɵrten kivik җаьыльv varady.
Kapitalizma dunjany xaman
ɵre qovdurmaz qadar urady.

Burzujla ol avruvnu vaqarqa
Qarьvlarьn ajamaj salalla.
Any iclerinden җuqlatьroqa
Sьrtda amal tavmaj qalalla.

Any vla kyreşge quralqan
Faşistle em sosial faşistle.
Işci xalq vla kyreşe turqan
Daqьda kɵvdyle allaj itle.

Ol qaumla җarьlany aldarqa
ɵtyryk sɵzleni җyrytelle,
Keslerini vlastlaryn saqlarqa
ɵlym neda tyrme kɵrgyztelle.

İşimizni bol'şewikca etgenbiz,
Bir qral da bizge tenlik etmezca,
Allaj bir uzaq çolqa ötgenbiz
Kişi syryv ne azda çetmezca.

Kulaklanь varьn da quruta,
Sosialist dunja işlev varavьz.
Bizge qarşь qaumlanь suvuta,
Qallaj ullu işleni alavьz.

Oktjabr SSSR vla qalmaj
Xar qralnь varьna çetgendi.
Anь qanatlarь çarlv xalqnь
Sosializma çallь etgendi.

Anda klass kyreşiv kesine
Ullu teren örünla aloqandь,
İşci xalqnь varьnь esine
Rewoljusijanь otun salqandь.

Anda urunnan xalqla virleşiv,
Rewoljusija çiltinle çanadь.
Kece kyn da toxdamaj kyreşiv,
Qara çerge qьzyl qanla tamadь.

Çuvuqlaşьv keledi bir zaman
Anda da mьnda kibik volurca.
Urunnan xalqla kyreşiv xaman
Onovlarьn kesleri alьrca.

Ol kyn işci, çalсь, çarlv qalmaj
Sosializmanь çolun qururla.
Zorluq degenni çuqu volmaj
Varьсь da raxatlanьv tururla.

OKTJABROŲA

Ej, Oktjabr, saņa deri

Çarğq kəzle soqurlanьв,
Qart da çaş da mugurlanьв,
Ol çavlaqqa işlej edik.
Ej, Oktjabr, saņa deri
Kese kун da azavlanьв.

Kəvgened çut qarğnlarğь,
Buqqa kiviк vojunlarğь,
Betsizlikni tanьtdьla,
Ej, Oktjabr, sana deri
Çarğьlanь uatdьla.

Varğ kycleв çerivizni,
Tuzetdikmeј belivizni,
Soja elle terivizni.
Ej, Oktjabr, saņa deri
Ala vizni qavşatdьla.

Malнь, mylkny qollarğьna
Çaraşdьrğьв qanlarğьna,
Çьjoan elle allarğьna.
Ej, Oktjabr, sana deri
Xajvança uşatdьla.

Çege elle aur çyклев,
Belivizni altь vуклев,
Bizni ajaq tyvde tevлев.
Ej, Oktjabr, sana deri
Taqr etiv kəlyvuzny.

Söz vermelle söləşirge,
Talrɣj edik birleşirge,
Çavqa qarşcy kyreşirge.
Ej, Oktjabr, saña deri
Qanɣ qajnav elivizni.

Çaur etiv vojnubuznu,
Bercli etiv qolubuznu,
Tanɣtmalla çolubuznu.
Ej, Oktjabr, saña deri
Køved çarɣ xalqqa çavla.

Azav otda kyje edik,
Zor sanlanɣ tyje edik,
Art ølymny syje edik.
Ej, Oktjabr, saña deri
Tyrmeed bu Kawkaz tavla.

Çyrekde qazan qajnajed,
Çarɣ xalq taşnɣ sajnajed,
Tutxan işinde oñmajed.
Ej, Oktjabr, saña deri
Kyn da çarɣq. çarɣmajed.

Ej, Oktjabr, senden veri

Kulaklanɣ uatavɣz,
Ortavɣzdan qorataavɣz,
Umur etiv tuşmanlanɣ.
Ej, Oktjabr, senden veri
Savljaj çurtnu çarɣtxanavɣz.

Kolhozları quraqanbız,
Çarıbıqqa çarqanbız
Sıylı çurtnı çolu bla.
Ej, Oktjabr, senden beri
Erkinlikni tapqanbız.

Çavnu saldıq qurc çugenne,
Qatı çuav ilinnenne
Temir tavan kergyzteviz.
Ej, Oktjabr, senden beri
Qarsıbıqı kergyzgenne.

•Tot çyrekle acıqandı,
Zor adetle cacıqandı,
Çarqı çaşnav savlaj çurda.
Ej, Oktjabr, senden beri
Tarlıq, qıtlıq qoraqandı.

İşbizde çaşnaqanbız,
Kommunizm başlaqanbız,
Orta mylkny kenne keriv.
Ej, Oktjabr, senden beri
Xar kemlikni taşlaqanbız.

Troskistleni uatxanbız,
Ortabızdan qoratxanbız,
Ol itlege vaşçılaqı
Ej, Oktjabr, senden beri
It ölymny tapıtıxanbız.

Çarqılıqda orun alıv,
Kөгетlerine voşlanıv,

Tuvan ketiv kyn tijgenca,
Ej, Oktjabr, senden veri
Million xalqla qanabv.

Kece kyn da kyn tijedi,
Xalq varь çolun viledi,
Esgilikni kenne kyrev,
Ej, Oktjabr, senden veri
Ara mylkny øsdyredi.

Çaşav nasvbvь volqandь,
Çarьqlьqla quralqandь,
Xalq çanьlьqda kykyrev,
Ej, Oktjabr, senden veri
Aclьq, mugutluq qoraqandь.

1936 ç.

QBZYL ASKERGE

Işci, elli qaumladan volqanbvьz,
Savljaj dunjaqa atьbvьz ajtьlvь,
Burzuazijaqa qorquvluq salqanbvьz
Proletar çyrek vla qatьlvь.

„QBZYL asker“ dev atьbvьz ajtьlsa,
Çavlarьbvьz qorquv çerge kirelle,
Ol qanьla keliv bizge qatьlsa,
Cacuv-qucuv vollarьn vilelle.

Icivizde bir kir adam volmajьn,
Varьbvьz da bir tavьndan volqanbvьz,
Çyreklege viz bir qorquv almajьn,
SSSR-ge qьzyl vajraq salqanbvьz.

Вагъвьзнь ақыьвьз бир волув,
Qalmaj SSSR-ni saqlar çapъna.
Burzujla da qaltъrajla vek qorquv,
Bile volur vojallъqъn qapъna.

Bek kyclydy vizni tutxan çolubuz
Kapitalqa ot qamcini syrterge,
Uşkoklaqa qadalъv verc qolubuz
Qatъloqanna synu usnu tyrterge.

Qan tегуşуv erkinlikni alqapъvz,
Partijany tyz çoluna birleşiv;
SSSR ge teñlik çaşav salqapъvz,
Ağmajъn, ne talmajъn kyreşiv.

Dunja işcile xar vaгъвьz birigiv,
Aqъllany viz bir çolqa vuravъz;
Burzujlany qanlyьqlaryъn biliv,
Qazavatxa xazyrlanyъv turavъz.

Amal bolsa, qazavatny syjmejviz
Qan tегуşуv çarly xalqny sojarqa,
Qatъloqandan vaş vura da vilmejsiz,
Ana acъ çuav vermej qojarqa.

Ol zamanda vaгъвьz da kyreşiv
Burzujlany quş tygynlej cacarъvz,
Alada da işci, elli birleşiv,
Çaryq çaşav—sowet vlast acarъvz.

Çav qralla kев zamanny kyreşdile
Bizni cacъv sowet vlastny alyrqa,
Nenca tyрly laqъm vla birleşdile
SSSR-de burzuj vlast salырqa.

Tyz kertisi vizni tutxan çolubuz
Allajladan qorqa-yrke bilmejdı,
Rewoljusija ete yrennen qolubuz
Kesinden bir qarış çer da vermejdı.

1932 ç.

LENİNNE

Min-min çılla taşajıv ketsele da,
Bygynny mьdax kyn unutulmaz.
Million-million ömyrle çetsele da,
Lenin degen söz birda qurutulmaz.

Lenin degen vaqalь volqan atьd
Savljaj dunjajь çarьtьv turluqdu,
Seni dunjaqda çajьlqan qanatьn
Sav xalqqa sosializmanь qurluqdu.

Qrallajь varьn alьv qarasaq,
Seni tapьmaqan adam tavьlmaz;
Ol sen çyrygen çollajь marasaq,
Ajь bla varqan adam avьnmaz.

Çarьlaqda sen çandьrqan çьraqla
Çannandan-çana varad, çuqlanmazla,
„Qalmasьn“ dev sen syjmegен qььqla
Mьndan arь endi ala saqlanmazla.

Ol çьraqla dunjajь çarьtxandь,
Kulaklajь kölleri keterca;
Leninizma burzujlajь xorlaqandь,
Ajьda iş endi көv varmaj viterca.

Işci xalq endi çer-çerde tirildi
Sen kɵrgyzyv ketgen çolnu kycynden,
Seni oquvun varьna verildi
Tajmaz kivik çyreginden, esinden.

Sen quraqan kommunist qaumlarь
Seni çolunu kyçly tutxandyła,
Alanь dunjaqa çajьloqan kyçleri
Kapitalнь qanatьn çьrtxandyła.

Seni çolundan tajqanнь varьna
Ась-хьнь çuavlanь vereviz,
Ala qoşulmazca adam sanьna
Bojnu enişge salьnyv kɵreviz.

Рьсхьвьз да uliu ɵsyv varadь
Ullu gitçe da qalmajьn tanьrsa,
Beşçьllьq planьвьз da mylk quradь
Tьş qralla vizden artxa qalьrsa.

Endi bir kesek zamanь icinden
Tьş qrallanь varьsyn da çeterviz,
Sen qurav ketgen çollanь kycynden
Em alanь allarьna ɵterviz.

Bek syjgenin nɵgerlik çaşav edi,
Anь bla da seni razь etgenviz,
Talьqanьn sosializma qurav edi,
Ana da uzaq qalmajьn çetgenviz.

Sen ɵlsen da, seni çolun çaşajdь,
Adam adamнь aşav toxdaşьv.
Xar kim endi tyzlyk хаqьn aşajdь,
Sosializmanь çoluna atlaşьv.

20/1—30 ç.

JANWARNY 21-ci KUNYNE

Totlannan çyrekleni totun acxan,
Kapitalistleni kençe sacxan,
İşci, elli dev alaqa qacxan
Usdazыбыз Lenin bygyn öldy.

Çанын, қанын ајанай кыреşген,
İşci халқыны бирге бирлеşdirген,
Sav dunjаны екіге ылеşген
Usdazыбыз Lenin bygyn öldy.

Esindegi çalsь, çarлы voloqan,
Dunjаны altьdan birin aloqan,
Anda kommunаны çolun saloqan
Usdazыбыз Lenin bygyn öldy.

Xar qralda alсыланы quraqan
Alaqa vaşсылыq etiv qaraqan,
Burzujlаны ojulur çerin maraqan
Usdazыбыз Lenin bygyn öldy.

Ахьында буржуяланы сасыв
SSSR-de tenlikge çol асыв,
İşci халқ ысун çer-çerge qасыв
Ajlanьvci Lenin bygyn öldy.

Mylk çerleni сыьыгьв vizge bergen,
Çarлы халқыны кең çerlege kergen,
Unuqqan халқыны çаныса көрген
Usdazыбыз Lenin bygyn öldy.

Tav elleni kartxa atьn saldьrtxan,
Çarь xalqqa ken çaşav aldьrtxan,
Kulaklağьn ajaq tyvde qaldьrtxan
Usdazьvьz Lenin vygyn ɵldy.

Urunnanlaqqa çarьq çaşav tavdьrtxan,
Savijlerin şkollaqqa savdьrtxan,
Alaqa bilim kəget qavdьrtxan
Usdavьz Lenin vygyn ɵldy.

İşcige tejri eşik acdьrtxan,
Ortasьnda qьzyl vajraq cancdьrtxan
Burzujlaьn quş tygynlej cacdьrtxan
Usdazьvьz Lenin vygyn ɵldy.

Ol qaumqa taş çajьrla çajnatxan,
Başlağьnda qan qazanla çajnatxan,
Çerlerinde çarьylaьn ojnaxan
Usdazьvьz Lenin vygyn ɵldy.

Çapьlama, ɵlmegendi, çaşajdь,
Əlmezligi xalqqa acьq volqanlaj,
Çaqьş etsen, ɵmegenne uşajdь,
Əmyry da keter ɵmej qalqanlaj.

12/II—31 ç.

MAKSİM GOR'KIJE

Dyn-dunjaьn qurşalaqan atmosfera
Acь quvqun, acь xapar alqandь,
Anь kesine tartьv, çьjьv vi çer'a
İnsan çyreklege mьdьx salqandь.

Savlaj çerni vasъv turqan тьль хava
Ajlandьгьв ань çurtxa çibergendi.
Çылаqанса көкден да çayumla çava,
Maksim өldy dev xapar bergendi.

Ань ешитген халqlань çyrekleri
Çenil-çenil guzavalav tevgendi,
Өlgen volmaz degen kivik nietleri,
Çаньдан бир тыльлаьq degendi.

Çer-çerge iliniv turqan radiola
Toxdav volmaj ol tauşnu sozalla,
Xalq bla erişgenca ma ala
Tөrt çаньна xapar çajьv ozalla.

Ьзь bla telegrammala çyzelle,
Gazetle da qara kijim kijelle.
Işcile, kolhozcula, şaxarla, elle
Çyregini tevmegenin bilelle.

Toxdaqандь, ань çyregi tevmejdi,
Xalq termiledi көryрге dev өlygyn,
Qarajla çerni çyregi тава vygyn,
Kөzleri va Moskwaqa çetmejdi.

Çerni çyregi qьзы Moskwa
Qara vajraqlanь çelle tarajla,
Tөrt millionna çuvuq ань халqь da
Өlygyne tizginleşiv qarajla.

Sowet literaturanь көz çагьqь
Kөzlerin acmazca qatь çumqандь,
Pero çаньна dyn-dunjanь em vazьqь
Bizge көv bilim, көv ojum qojqандь.

Kesi ketse da, anь qurc-qıjьnlarь
Milletleri kellerinde qalьqđь,
Əsyv kelgen bu tely ҫьjьnlarь
Andan ojum, andan ylgy allьqđь.

19/VI—36 ҫ.

BEŞҫЫLLЫQ PLANҘA

Salam sana, ej beşҫыллыq!
Sense dunjañь qaltьratxan,
Burzujlaqə əlym volub
SSSR-ni ҫьltьratxan.

Хар kynden-kynne əsymyn
Qьzьvdan-qьzьv voladь,
Anь kəryv burzujlanь
Kəzleri qandan toladь.

Nenca miñ ҫanь zavodla
Sen işlev voşav varasa,
Ҫav qallanь varьñь
Ҫyreklerin ҫarasa.

Minle bla fabrikleni
Toxdavsuz işlev turqansa,
Em artxa qaloqan Rossejni
Ҫanь dunjaqə burqansa.

Nellaj bir uzunu volqan
Ҫanь temir ҫolla etese,
Mylk qurav bla burzujlanь
Ҫetiv allarьna etese.

Nenca min şkolla işlev
Çahillikni qurutasa,
Çarылапъ quandıръъв,
Burzujлапъ suvutasa.

Qallaj traktor stansijala,
Kөв kolhoz, sowhoz quradıп,
Bakuda, Groznada kivik
Kөв çerde toldu muradıп.

Bizde işsiz adam qojmaj
Barып kesine çыjqansa,
İşsiz volub ajлапъvcu
Adetni çolun тьjqansa.

Entda ol adet vek qъzv
Burzuj qrallada өsedі,
Ol kynden-kynne toxdavusuz
Alaпъ çollarып kesedi.

Тьş qrallada işsizle
Elij millionğa çetgendi,
Ol burzujлапъ kyclerin
Syelmezca kem etgendi.

Alađып sana kylgen vajla
Endi va seni bilelle,
Seni işlegen işcile
Endi alađa kylelle.

Sana „веşçыльq“ desek da,
Ус-tөрт çыlqa viterikse,
Erkinlikde çaşar kivik
Çarыq dunja eterikse.

Biz da anь biliv saңa
Çarьq vet vla qarajьq,
Seni işiңe qadalьv
Bol'şewikleca turajьq.

Xar kereklini zamanьnda
Erlaj veriv tьndьrajьq!
Saңa zaran volqanlanь
Çyreklerin sьndьrajьq!

Alqьn bizden çьjьlqan zat
Patcahdan, vajdan qalmajed,
Bir işci da qralьqdan
Bir karek xajьr almajed.

Xar kucyvyznu varьn viz,
Beşçьllьq, şaңa vereviz,
Aңdan veri SSSR-de
Bu çetişimni koreviz.

Endi biz tьş qralladan
Xazna zat satьv altavьz,
Patcaхnь zamanьndaca,
Çalьncaq voliv vartavьz.

7/V—31 ç.

BEŞÇYLLYQ PLANNY TOLOQAN ÇYLYNA

Seni vaqalь koryv, birleşiv,
Tolu tьrt çьlnь işlegenviz,
Bu çьlqа voşasaq dev kyreşiv,
Kөv tyrly zavodla kyulegenviz.

Beşçyllyq plan atav atyna
Işci xalq kyçlerin көrgyztdyle,
Opportunistie kelmej qatyna,
Nenca tyrly söz çyrytdyle.

Ala seni asyň көvsynув, -
Kompartijaqa vuzuq boldula,
Bajlanь çapьna yjursynув,
Çoldan kenne ketiv qaldyla.

Ol qaumla partijanь kysunden
Tьjьnşly çuavlarьn aldyla,
Bir qaumla kelmej anь qatyna,
Işci xalqqa çav voluv qaldyla.

Burzuyla da xьlikge etdile
„Siz vu plannь etalmazsьz“ dev,
Aqьllarьn alaj begitdile
„Elij çьldan bitdiralmazsьz“ dev.

Alaj bolsada vu zatla vizni
Kölyvuzny salçьn etalmazyla,
Vu ajtylqan sözlerinde burzuyla
Muradlarьna çetalmazyla.

Biz beşçyllyq desek da atyna,
Uç-tört çьldan көv tutmaj voşadьq,
Çavladan kişi qojmaj qatyna,
Ekinci plannь da vaşladьq.

Seni ullu işlerini alyv,
Quanc etiv quanьv ojnajьm,
Kesin da tьңyla çьrqa salьv,
Etgen zatlarьndь bir sanajьm:

Sende etildi Xar'kow zavodu—
Çыlda elij*min traktor bergen.
Çarь xalqlaqa cacyoan koegeti
Mылkny sosializmaqa kergen.

Sende etildi Rostowda Selmaş—
Sewer-Kawkazнь çyrek tamьрь.
Тав dunjada da oldu em vaş—
Elli mylkge çyz, min zat salьрь.

Sende quraldь min-min sowxozla—
Çurtuvuznu vajьqda çarьtxan,
Elli mylkde minle bla kolxozla—
Kulakнь klassньca qurutxan.

Sende tylmydy qadalьв işletgen
Uralo-Kuzneskij-kombinatнь,
Alaj demenili kyçly etgen
Moskwada awtomobil zavodnu.

Sense Magnitogornu eşdyrgen
Qurcdan işlennen tavlany cacyь.
Million-million temir eritgen,
Sosializmanь eşigin acьь.

Saratowda çьььma min kombajn
Xar çыlda elli mylkge berese,
Işinde cьrtda çarsьvluq kormeж,
Xar zatнь tav çerlerin korese.

Xar çыl saьь Stalingrada
Nenca min traktor işletese,
Ань kibik Leningrada
Xar kynde çyz-eki çyz etese.

Daqьda ala kiviк nellaj bir
Tyrly-tyrly zavodla etgense,
Sosializma aavnu erlaj
Тув хунасьн сальв вегитгense.

Sende işlennen tyrly fabrikle
Minle vla atlarь volqandь,
Alada işlegen udarnikle
anь olqa kyclerin salqandь.

Ala sosializmaqa kyreşiv
Tutxan işlerin erlaj etelle,
Kim igi etse da dev erişiv,
Ol aavnu tyvyn vegitelle.

Nenca tyrly zatla vla avlanь
etiv, tav allarьna tgenbiz,
Umur-cumur etiv tavlanь,
Kev zatda vek uzaqqa ketgeniz.

Anь vla virge kulaklanь
ollarьna сынmaz buruv eteviz.
Qurutuv ala kiviк zatlanь
Ibizni kyсly vegiteviz.

Kulaklanь umur-cumur ete,
Alaqa vol'ewik ot acavьz,
Emda хьjlalarьн асьq ete,
Kyclerin ьjьlmazca cacavьz.

Negerlik aavlanь kucynden
Alanь klassnьsa qurutavьz,
Ici, alсь, arlь em ortalьq
Sosialist ollanь tutavьz.

Kul'tura-çarьqlьq işleni da
Partija ajtxan kibik eteviz,
Urunnan xalqla bilimli volub
İşibizni alaj çyryteviz.

1932 ç.

EKINCI BEŞÇYLLьQOÏA

Bek aşьqlьv
Çete kir dev,
Birincige
Bite kir dev,
Seni saqlav turqanьvz viz.
İşci çyrekle
Acьq volub,
Qollagьvz
Berden tolub,
Sanlagьvz gьrtçьlanьv,
Esgi çolnu çanь çolqa
Burqanьvz viz.

Min-min adam
Birden turub,
Bir adamca
Cөгyc urub,
Çiger çolda
İşci qolla
Acьlşьv
Çanь çolla.
İşcile em savancьla

Millionla bla
Malçyla
Çaň işge kyçlerin,
Qarývlarýn
Salqandyla.
Çaň dunja
Eterge dev,
Burzujlaň çetiv emda
Allarýna
Eterge dev,
Bercli qolla
Bol'şewikca tutuv,
Işni alaj
Alqandyla.

Birinci veşýllýq plan—
Sosialist çolnu
Tuv xunasýn qurqan;
Burzujlaň
Bol'şewikca urqan
Işni demenili
Begitgendi.

Çyzle bla
Fabrikle, zawodla
Daqýda ala kiviç
Çyz-min tyrlý
Çaň zatla
Etgendi,
Endi sen da
Aň çolun

Kenne keriv,
Bercli qolun
Ma ol salqan
 Sosialist qalalanь
Çyz min çerde
Baş çanlarьn etdiriv,
İşlev varqan
 Çerivizde
Xar ne tyrlы
 Bolqan zatnь
Kølyvuzde,
 Varьn alyь
 Sen esine,
Xalqnь çьjьv kesine,
Klassьz çamaqatxa
 Çetdirlikse.
Politika çanь vla
 Cava-çorta,
Kir xanslanь icivizden
Uzaqqa, kenne ata,
Varьn tazalaj,
 Çerivizde
Klassьz çamaqat
 Qurdurmaqđь.
Klasslanь qurar ucyn
Sebev bolqan,
Xar bir zatnь
 Sьltavlarьn
 Em surumlarьn
Qojmaj qurutub,

Bercli qolla
Bir-birlerin tutub,
Çurtubuznu sosializmağa
Burdurmaqǵı.

Mylk çanǵandan
Qarasaq'a,
Bolur zatǵı
Sanasaq'a,
Nenca tyrly minle bla
Fabrikle em zawodla
Çyz-min tyrly çanǵı zatla
Eterikse...

Ewropada qrallanǵı,
Bizden alda bolǵanlanǵı
Barǵıyn da artxa qojub,
Kapitalist çolnu ojub,
Sosialist çol bla
Kerpeslenib,
Burzujla wytynda
sesgeklenib,

Sawa-çorta,
Allaǵına
Eterikse.

Bizde bolǵan
Xar wajǵıqǵı ɵsdyruv,

Qurutub
Xar bir sajǵıqǵı
Başlaǵıyn kesdirib,

Suxıv,
Tintib tavlǵı,

Tamьrьп quruta çavlаnь,
Quş tygynlej
Сасарьqsa...

Demenili

Tutub işni,
Ajamaјьп salьв кyсny,
Qulaqlаnь,

Өzenleni,
Cegetleni,
Tavlаnь

Em tyzleni

Daqьda ala kivik
Xazna сыqqaп çerleni
Birin qojmaj varьп
Altьnlarьп,

kymuşlerin
Temirlerin,
Kөmyrlerin
em neftlerin
Asарьqsa.

Enci mylkle

Varь çьjьльв,
Enciklikde qalmaj

Тьjьльв,
Nөgerlik çolqa
Birleşirikdile,
Gitçe mylkle

Ullu volub,

Sürtla, qolla
Maldan toluv,
Ara mylkde kyreşirikdile.

1932 ç.

SABANŇA XAZBRLANBŮ

Ma çetedi saban közyv,
Turcu allına varajyq!
Bizden taşajyb ketginci,
Анъ işine qarajyq!

Ol bir kesek zamanсыqdan
Bizni qojub keterikdi.
Ана ariv qaramasaq,
Artda тьдах eterikdi.

Ана qadalъв turajyq,
Kesek zamanŇa erinmej.
Ol da vizni quandъгы
Qъjъnъvъz közge көrynmej.

Хар затъvъzqa qarajyq,
Zamanъ четив qalqъncъ,
Tyz vol'şewikca işlejik,
Bolçalъ ketiv qalqъncъ.

Ol vizge çetgen saqatda
Başxa zatlanъ qojajyq,
Çalсъ, çarлъ, nөгer vol,
Savanнъ qolqa alajyq.

Syrmej bir voş çer qojmajbq
Xar qalajda tikge deri,
Çerni syryv qaraltajbq,
Qan icgen qaumdan kerı.

Bol'şewikca kucyvyzny
Savan syryvge salajbq.
Birlik kyc vla birleşiv,
Çerni xajbgn alajbq!

Alqbn vajla tutxan çerle
Ma endi vizge voş boldı.
Andan veri SSSR-de
Unuqqan qaum xoş boldı.

Ol çerleni esgi zakon
Bizge bir çuqun vermeed,
Biz acdan öle tursaq da,
Kişi san etiv көrmeed.

Aqaclanb viriden tiziv
Qoş-qoş ögyzle çegejik,
Mьna zaran vqlolanlanb
Birlik kyc vla ezejik!

Kimimiz ögyz vaş tutar,
Kim da aqacnb ьzьndan,
Bir qaum da urluq atar,
Qolnu uzatb uzundan.

Qoşxa da virge syqajbq,
Çajda da virge turubuz.
Encilik çaşavnu artbn
Sosialist çolqa virubuz!

1931 ç.

BOL'ŞEWİKCA SABAN SYRYV EM
BITDIRIV, ÇBJBV

I

Qacdan başlav pluglarь,
Çerge sallьq urluqlarь
Xazьr volub qalьnadь.
Çav syrtylyv kerekleri,
İşge çarar derikleri
Çatma tyvge salьnadь.

Qacda bitmej qalqanlarь,
Çamalьgь volqanlarь
Qьşda bitiv voşalalla.
Syrlyk çerni qavdanlarь,
Calqь çetmej qalqanlarь
Birlik kycde taşajalla.

Çarьq etiv çyrekleni,
Elde savlaj kerekleni
Tijrele saььn çьjalla.
Çeger malьn semiz ete,
Qarьvsuzluq kenne kete,
Esgi çolnu tьjalla.

Urunnanla varьsь da—
Ortalьqь çarьsь da
Çazqь işge qozqalalla.
Fewral ajdan ozdurmajьn,
İşni artxa sozdurmajьn,
Kereklege uzalalla.

Bir zat kerek bolqan ese,
Tolu bitmej qalqan ese,
Olsaqatdan çamatalla.
Вагън сотха аьгъа дев,
Ишге çурук салъгъа дев,
Bolqan затнъ sanatalla.

Adamlanь, øgyzleni,
Işge çarar derikleni
Bølymlege vøledile.
Хар вагъ суруг çerin,
Qalaçykle kirir çerin
Улуş etiv veredile.

Çerge çыьv urqan kynde,
Ань vuzu quruqan kynde
Халq virleşiv turadyла.
Çerge аqас kirlik bolsа,
Халqqa хажьг verlik bolsа,
Аңа øşyn uradyла.

Işcile da nøger volub,
Qalaçykden вагъ tolub,
Çer qaralьv vaşlanady.
Urunnanla işni аьv,
Qarьvlarьn ana salьv,
Хавlelikle taşlanady.

Elde kişi qalalmajьn,
Bir voş adam volalmajьn,
Вагъ işge qaraşalla.

Brigadirle völynyşuv,
İşge çiger көгүnyşuv,
Çerlerine çaraşalla.

Encile da ala kivik,
İş allына volur kivik,
İşde alaj turadyла.
Ala çerge салыв кысун,
Birlik çolda çerни тувун
Baş çанына вурadyла.

Ol kynlede tyzlerimiz,
İşde volub көзlerimiz,
Udarnikle iş tolturalla.
Ol syryлgen savanlada
İşi tolu volqanla da
Quаныşыв olturalla.

Qaum-qaum syryvcyle—
İşni birden көгүvcyle
Başxa vla erişelle.
İş işlegen biri qalmaj,
Erişivden kenде volmaj,
Barь birca kyreşelle.

İşin çenil etmegenle,
Erlaj işge çetmegenle
Kulaklаны syjgenlelle.
Savotazqa алыс volub,
Mylkyvuzge qarşыс volub,
Mylkny suvqa ijgenlelle.

Sosialist çoldaqla,
Xar bir işde aldaqla
Boş zamanь çivermeyle.
Kulaklanь sözlerine,
Sьrtda qarav kəzlerine
Alaqla on vermejile.

Bu qaumla planlaqlanь,
Syryr vorclu volqanlaqlanь
Erlaj uruv vitdirelle.
Ertdebla ertde turuv,
Eter işni erlaj uruv,
İşlerin artьq çetdirelle.

II

Savan kəzyv çetgeп kynde,
Ana plan etgen kynde
Kende volur iş syjmezle.
Ol kyn otun keltirirle,
Əgyzlerin əltyryrle,
Çanь çolqla es ijmezle.

Savan volmaj eslerinde,
Çavluq volub iclerinde,
Çanь çolqla qatьşmazla.
Zamanьnda hazьrlanьbь,
Bol'şewikca kycny salьbь,
İşge mьllьk atьşmazla.

El savanьn syrgen kynde,
Xar kim oqla çyrygen kynde,

Urluq izler ol qaumla.
İş ortasъ volqan kynde,
Xar kim urluq salqan kynde
Plug izler ol qaumla.

Kolhozcula birda qalmaj,
İşde muxol cъrtда volmaj,
Xar kim işin aladъla.
Keslerine acъq volqan
Qarav, syzyv kolhoz salqan
Çerge kycny saladъla.

Altъn biter çerlerinde,
Quanc volub kellerinde,
Urluq salъv başlanadъ.
Çer-çerine cava-çete,
Xar kyn sajъn caga ete,
Kir xanslarъ taşlanadъ.

Savan çerle çыltъrajla,
Çel qaqqanlaj qaltъrajla,
Altъn kokenle tilleniv.
Qadalъv caga etelle,
İnirge deri işde çetelle,
Barъ işine kelleniv.

Erişivny alyv qolqa,
Saladъla çanъ çolqa
Ol kynlede udarnikle...
İşge ylgу quradъla,
Cagalanъ uradъla
Ol kynlede udarnikle...

Sosialist çolla bla,
İşci vercli qolla bla
Qadalalla udarnikle.
Xar işlerin çarıtalla,
Çavqa kycny tanıtalla
Ol kynlede udarnikle...

III

Çaz başından qacxa deri
Elden volub uzaq keri
İşlejdile udarnikle.
İşde belni qatdyğyşv,
Tyzde tannı atdyğyşv,
İşlejdile udarnikle.
İşni көвүн em igisin,
Gitçe zatxa dericigin
Tyz et dejle udarnikle.
Xar bir zatda muxolluqnu,
Çalqavluqnu, xomuxluqnu
Qorat dejle udarnikle.
Брысьхыль хар бир затын,
Кычлы etiv em qanatın,
Çan sal dejle udarnikle.
Kolhoz mylkge cyjre voloqan
Ana azda zaran saloqan,
Qora dejle udarnikle.

IV

Qac voloqanlaj urunnanla,
Çaj uzunu işlej turqanla,

Qыяныларың ыядыла.
Çerde ыурык қалдырмайың,
Işekli zat boldurмайың,
Gөнlerine қуядыла.

Olsaқатдан ozdurмайың,
Qral işni azдырмайың,
Borcu bolqan veredile.
Fabriklede, zawodlada,
Xar ne tyrly zatlada
Ara mylkny keredile.

Myrzevlени мақалындан,
Xar ne tyrly zatларындан
Urluqlарың тыядыла.
Andan қалqan xar ne zатың
Асық etiv kesi атың
Syjgenica çоядыла.

28/III—32 ç.

XAMIT BLA TAVQAN KOLXOZDA

I

Xamit. Turcu, Tavqan, işlejik,
Işni artxa sozmayyq,
Qalqanlary ozmayyң
Ne azsyqda qojmayyq.

Sosialist erişivge
Kusyvyzny sallyqbyz,
Qalqanlary biz ozub,
Qyzy vajraq allyqbyz.

Tavdan Oqaj, çanym, savyr et,
Bu issi kyn çatajyq...
Ol erişiv sözyňy
Biz uzaqqa atajyq.

Alaj vla erişiv
Брахып да volmajyq,
Асыг көв çатыв да
Ullu ajyv almajyq.

X. Ajtma byllaj sözleni,
Işni qolça alajyq,
Kөvdy çuqlar kыныуыз,
Bygyn işge varajyq.

Işge çigerlik salyv
Udarıikle volajyq,
Sosializm quravda
Maxdav savça alajyq.

T. İşlej-işlej kolhoznu
Bizmi vaj eterikviz?
Bygyn işlev xar işni
Boşavmь keterikviz?

Andan ese тыпсајыв
Biraz rahat volajyq!
Işivizni kolhozda
Ақыгьна vurajyq!

X. Oqaj, vaşxa kolhoz vla
Biz dogovor etgenbiz.
Işni çenil etgenne
Qьзыl vajraq degenbiz.

Alaj bla qadalъв
Orta mylkny eterbiz,
Kulaklanъ uatъв
Çaпъ çolqa eterbiz.

T. Kereksiz sözle bla
Qыjma meni çaпътмъ.
Men kolxozqa kirgenme
Тыпсаjтырqa сапътмъ.

Udarniklik işlevge
Men çivermem esimi,
Kişi bla erişiv
Bir qыjnamam kesimi.

X. Ol degenin ne sözdy,
Allaj sözle söleşme.
Alaj ajтырыç bolsan,
Nögerlikge birleşme.

„İşlemegen tişlemez“
Degen sözny unutma,
Sosializm işlevde
Ters qылыqnъ sen tutma.

T. Kolxoz işni ysynden
Byllaj bir erişmejik,
Ara mylkny quraraq
Boşuna kyreşmejik.

Апъ işi bizsiz da
Аллына век варлықды.
Bizni va iş kыныуыз
Тав çазыlmaj qалықды.

X. Biz kişiğe etmejbiz,
Başvıvızğa eteviz.
Çań dunja çolunda
İşleni begiteviz.

İşibizge kere haq
Тавылықды, vileme.
Bygyn işde eriniv
Тамбла çuq tileme.

T. Men ajtxańń etmesen,
Sora sizden -keterme.
Qalıv kesi vaşyma
Syjgenimca eterme.

Men kolxozğa kirgenem
Raxatlańıv çaşarğa.
Alaj kəv da işlemej
Kolxoz mylkden aşarğa.

Siz'a ań unamaı,
Xaman işleci dejsiz,
„Udarnik vol“ dev mańa
Сьrtda тынсық vermejsiz.

X. Alaj bolsa viz seni
Icivizde qojmavız,
Barсы syjgen çolunı,
Kolxoz vetni çojmavız.

Çалсы, çарлы, ortalyқ
Nögerlikni tutarvız,
Senica zaransып
Татырндан vitarvız.

Sav dunjanь vaşьna
Nögerlikni çajarvьz.
Kapitalist dunjanь
Çuqun qojmaj ojarvьz.

T.

Oqaj, alan, çanьlama,
Men kolxozda qallьqma,
İşlemesem erkinme,
Syjgenimca vollarqma.

Men da çatmam quruda
İşlerge da varьrma,
Xaq yleşgen zamanda
Sizni teñli alьrma.

X.

Sen kolxozqa kirgense
İşlemejin çaşarqa,
İşlevcy qaumlanь
Qьjьnlarьn aşarqa.

Sosialist erişivge
Qarşь volub turasa,
Qalqan çönerleni da
Ters çollaqa vurasa.

Kolxozcula çьjьlvь
Bu işini көyrle,
Ala saña ol zaman
Tolu çuav berirle.

II.

Alaj ete işlemej
Zamanьn वोष ije ed,
İşlemejin aşarqa
Çань kivik syje ed.

Çынь artь çetgenlej
Xazna iş kyn көrmelle,
İş kynleri azlyqdan
Asьрь zat vermelle.

Savlaj çынь icinde
Quru elij kyn tabьldь,
Ana көre Tavqan da
Bek az хаq аьв qaldь.

Ol davlaşxan nөgeri
Beş çyz qьrқ weş kyn aldь,
İşlemejin ajlanьan
Ulyşsyz volub qaldь.

Savlaj çынь aşarьn
Xamit аьв ketgen ed,
Ань kivik kijerin
Вагьн уjyne eltgen ed.

Tavqan, аjtxаньтса,
Ol kyn ulyşsyz qaldь,
Xарaketni ornuna
Аjьвиь sözle aldь.

Nögerleri varь da
Bek хьlikge etdile,
„İşlemegen tişlemez“
Degen sözny begitdile.

Ol kyn ana kesi da
Tamam tolu inandь,
İşlemejin turqanьna
Köly vla qьjnaldь.

Andan sora va işge
Çigit kivik çete ed,
Et degen zatlarьn da
Demenili ete ed.

Aslamьna bir kynde
Eki iş kyn ala ed,
Ol etillik işlege
Mьllьgьn da sala ed.

Alaj vla ol çььn
Udarnikde vardьrdь,
Nögerleni aslamьn
Tav artxa da qaldьrdь.

Çььнь savlaj kynlerin
İş kynlege çetdirdi,
Ullu tolu хақ аьв,
Ужун quanc etdirdi.

Alaj vla kolhoznu
Maqanasьn vilgened,
Kerti da işlemegen
Сьрт aşamaz degened.

„İŞLEMEGEN AŞAMAZ“

Sosializma işlerge
Bir çыяпна çыялдық,
Қапъвъзнь ісівсу
Кір çаşавдан тьылдық.

**İşge çiger qaumoja
Bir çarьq taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

İşіvіznі varьn vіz
Tьz çollaqa salqanvьz,
Çaңь dunja işlerge
Vojnubuzqa alqanvьz.

**İşge xomux qaumnu
Wlast keңge atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Qadalьşьv işlejik
Xar kim vізge qararca,
Kesіvізden da ozuv
Qьralqa da çararca.

**İşge çiger qaumoja
Bir çarьq taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Burzuj qıralla bizge
Tyz acıvdan kyjelle,
Biz işge xomux bolsaq,
Ala anь syjelle.

**Işge çiger qaumoja
Bir çarьq taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Ol sebevden erişiv
Biz da kycly volajьq,
Sosializm işlevge
Kycny birden salajьq.

**Işge çiger qaumoja
Bir çarьq taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Birev işlev, birev aşav
Turucı zaman ketdi,
Ma ol qaumnu birden
Sowet wlast keң etdi.

**Işge çiger qaumoja
Bir çarьq taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Xar kim qalaj işlese,
Aña көre aşarla,
İşlemevcy qaumla
Aman bla çaşarla.

**İşge xomux qaumnu
Wlast keңde atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Кусну бирден салажьқ,
İşni artxa qojmajьқ,
Hajda qadal, tur, işle,
İşlev işden tojmajьқ.

**İşge çiger qaumoja
Bir çarьқ taң atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

Tyz çolnu ysynde
Bol'şewikca işlejik
Çalсь, çarь, ortalyқ
Ara mylkny kyclejik.

**İşge xomux qaumnu
Wlast keңde atxandь,
„İşlemegen aşamaz“
Dev Lenin da ajtxandь.**

1931 ç.

KYZGE XAZЬRLANAJьQ

Şььылаca gyryldev kelelle
Bereketli em işli kyz ajla,
Xar kimni raxatьqьн vөlelle,
Endi calqьнь maçalyн sajla.

Kynny da issi tijiv qajnatxan
Zamanь keter kəzyv çetedi,
Qьrdьşda kəv ojunla ojnaxan
Quanclь çaj ajlarьvьz ketedi.

Xar kimni vu kyz aj işge salqan
Em vereketli syjь zamandь,
Bu ajda muxol em xomux volqan
Ma ol tav əlgenden da amandь:

Urunnan xalq vu ajda birleşiv,
Bol'şewikca birlik çolda işlerle,
Kece, kyn demej xaman kyreşiv,
İşlev vla vajlyqнь da kyclerle.

Biz varьvьz birlik kycny çolunda,
Qьşlyqlanь qaldьrmajnь salajьq,
Çalсь em çarь xalqнь qolunda
Şozializmanь kycyn salajьq.

Çarьq tijgen kynvuz vatxьncь,
Calqь, senek, təş, cəgyc qurajьq,
Kecikmej xansнь çavu qatxьncь,
Bicenlikni qaldьrmaj qьrajьq.

Biz urunnan qaumdan cьrqanvьz,
İşlevdy vizni tutxan çolubuz,
Zalimleni qalasьn çьrqanvьz,
İşge hazьrdь vizni qolubuz.

Kyz ajlada qadalьv iş etsek,
Malсьlyqнь eşigin acarvьz.
Nəgerlik çaşavda vaş begitsek,
Zalimleni vek qьsxa cacarvьz.

Busaqtan qalmaj nöger volub,
İşimizni qolqa alıv başlayıq,
Közyvynde işlev emda solub,
Burun çolnu varıyn taşlayıq.

Bölek-bölek yjle nöger volub,
Kyz ajqa xazırlanıv turayıq,
Ol zamana kerekimiz tolub,
Birden bicençe calıq urayıq.

Ol zamanda bizge sırtav vulluq
Zatlanıv varıyn qurutayıq.
Bırnak qojca kesi vaşxa callıq
Ol adetni endi unutayıq.

Ullu çıynıv xayıv vardı,
Ol zatdan xayıv ala vilejik,
Çanıv çaşavnu kynıv tardı,
Ana tyz çaşav sala vilejik.

Aslam çıynıv volub birge işlese,
Ojnaj-işlej qac ajqa çeterbiz,
Qacda xayıvıv birden yleşsek,
Alaj ete sosializm eterbiz.

Qalaj seir, көv quanc voladı
Çıynılaşıv kyz calıq calsala,
Çyrekle da quancdan toladı,
Çarlıv xalıv birden işni alsala.

Hajda tur, işni tavıyn unutmaj,
Aşqıv nögerlikge kirsın'a,
Kesi ısxıynıv kesin qurutmaj,
Vaşına tavıyn varıyn bilsın'a.

Calqь işden çenil voşasaq,
Oraq, vacxa işle da çeterle,
İşde vol'şewikge uşamasaq,
Xar kimda vizni ozub kēterle.

Calqьнь, taşьvulnu qojmajьn
Ajaq usyne salьv voşajьq,
Əsyv varoan rьsxьnь ojmajьn
Biz da vol'şewiklege uşajьq.

Quanc bla qьş azyqнь çьjajьq,
Sav çьnь raxatlanьv aşarca,
Kulak qaumnu çolun tьjajьq,
Sosializm çaşavda çaşarca.

Endi zaman çetedi, vol hazır,
Çarьla senden ylgь alsьnla,
Uaq-uaq enci çaşav cəger,
İşci xalq sosializm salsьnla.

Bek aşьoqьş çorta-çorta kelelle
Em vaqalь, em işli kyz ajla,
Xar kimni raxatьoqьn vələlle,
Endi calqьнь maçalьn sajla.

1931 ç.

AŞьOQьB TEBREJİK

Birden tevrecigiz, qarnaşla,
Biz nəgerle volajьq!
Zorluqda çaşaqan çoldaşla,
Çanь dunja salajьq!

Вагъвъз да бирца бирлеши,
Bir aqьlda turajьq,
Bir-birivizge erişiv
• Kolhoz çaşav qurajьq.

Qalmaj qaracьqьz, alanla,
Bizni kivik milletle
Вагъ kolhoz çaşav salalla,
Çарьq volub çyrekle.

- Biz da aladan artxa qalmajьq,
Akgьllь vola turub,
Çyrekge muxolluq salmajьq,
Işni tersine vurub,

Çаңь dunjada вагъ çaşav
Sosialist çol allьqдь,
Birev-birevny хақьп ашав
Ol zamandă qallьqдь.

Qol bla etiv көв zatнь
Sьvla kycge vurubuz,
Bir qral da vizge çetmezca
Çаңь dunja qurubuz.

Dunjada vaşcььqнь вагьп
Işlevcylege veriviz,
Bizni çegivcyleni sanьп
Çоq volub da көгьvuz.

Nөgerlik çaşavqa viz kirsek,
Tenlik çolnu tutarьz,
Aqььvьznь ana versek,
• Kulaklanь butarьz.

Qəbjnlyqda çaşav voşalyv,
Tenlik dunja allyqvyz,
Arva, qalaçykle taşajyv,
Maşınada qallyqvyz.

Dunja maşınadan tolluqdu,
Adam ajtyv volmajyn,
Kavkaz tavla zavod vollaru,
Boş çeri da qalmajyn.

Kesi qolubuzqa allyqvyz ●
Dunjada vaşçylyqny.
Sotsializmanь sallyqvyz,
Biz alyv alçylyqny.

Təş qralla viri qalmajyn
Bizden artxa qalyrla,
İşci, elli xalq qadalıv
Sotsializmanь salyrla.

12-II—31 ç.

KOLXOZ BIZNI UCYNDY

Kəv zorluqda çaşaqan
Çalç-çarly qarnaşla,
Kulaklaqa aldatmaj
Saq turuquz çoldaşla.

Ol qaumoqa inanmaj
İşibizni etejik,
Kəsibizni aldatmaj
Muradlaqa çetejik.

Kolxoz atь ajtysa,
Xar ne işni qojalla,
Ань сасар çапына
Çyz-min sөzny çajalla.

Ала vizni syjmejle,
Іnanmajьq alaqa,
Tyzlyk çaşav vollarqdu,
Kysny salsaq araqa.

Kolxoz volub voşalsa,
Kulak da çoq vollarqdu,
Ала vizden qorasa,
Mylk nasьvdan tolluqdu.

Ma ol seveden ala
Ана сьгмаv volalla,
Ань işin ojarqa
Xar kyçlerin salalla.

Xar kim endi vilelle
Ol kim ysyn volqаны,
Kimni yjyn qurutuv,
Kimgе dunja salqаны.

Ajhaj-ajhaj, qarnaşla,
Bizni ysyn voladь,
Kulaklany qoratьv,
Bizge dunja saladь.

Biz varьvьz kyreşiv
Birlik kysny alajьq,
Kulaklaqa çol vermej
Bir aqыль volajьq.

Bylaj volub tevresək,
Çarğq dunja' asarğa,
Urunnanla birleşiv
Kulaklanь casarğa.

Dunja çaşav тынслық
Ol zamanda vollarıdu,
Xar işiviz varь da
Zamanьnda tolluqdu.

10-IV—31 ç.

KOLXOZOQA

Urunnanla varьvьz
Esgilikni tьjajьq,
Çalsь, çarль, ortaьq
Cacьlqannь çьjajьq.

Birlik kycny çolunda
Çanь dunja salajьq,
Ej, çoldaşla, turuquz,
Bir aqьль volajьq!

Nøgerlikni çoluna
Tuvra volqand allьvьz,
Tøzalmajьn acuvdan
Çarььrca qallьvьz.

Çanь çolda işlesek,
Çaşav alqa varььqдь.
Tьş qralla varь da
Bizden artxa qallьqдь.

Çarьq çaşav mylkune
Ol zamanda vatarvьz,
Cirigen adetleni
Birin qojmaj atarvьz.

„Та-сux“ dev qьjnalmajьn
Savanlanь sygyvuz,
Kulaklanь varьn da
Çoq volub da koryvuz.

Dunjada vaşcььqьnь
Kesibizge alьvьz,
Xar qralnь varьnda
Qьzьl vajraq salьvьz.

Bu çol bla toxdavьsuz
Nögerlikle işlerbiz,
Burzujlanь vaşlarьn
Temir tişde tişlerbiz.

Bizni onov anda da
Өrten kivik çajьlqand,
Bizni taва alanь
Aslamьсь ajььlqand.

Dunjada volqan işci
Mьna dev virleşelle,
Burzujlanь cacarqь
Anь ycyn kyreşelle.

Bu zatlanь varьсьn
Qaldьrmajьn vilejik,
Çalсь, çarь, ortalьq
Kolhozlaqь kirejik.

Işivizni viz varьn
Çaňь çolqa vurajьq,
Nøgerlikni çolunda
Ara mylkny qurajьq.

2/v—30 ç.

SOSIALİZM ÇOLUNDABЫZ

Sosializma çolunda işle
Birge volub birigiv kycle,
Bol'şewikca øsyv varad
Çalсь, çarль çolunda işle.

Ken-keң volub uaq talala,
Birge volub bol'şewik balala,
Alqьn çuq volmaqan çerlede
Işlejviz sosialist qalala.

Øsdyreviz sosialist işlerin
Uatьv kulakнь tişlerin,
Dunja işcile birleşiv,
Qurajьvьz proletar kyçlerin.

Encilik çaşavdan qacavьz,
Nøgerlik çaşavla acavьz,
Çaňь çaşavnu çavu volqan
Burzuylanь çolun cacavьz.

Beşçьllьq plannь eteviz,
Tьş qrallanь çeteviz,
Ullu atlamla bla atlav
Emda allarьna øteviz.

Beşçılıq төрт ылда биди,
Sosializmaqa çol etedi,
Çань dunjаны өsymynden
Burzujaqa açal çetedi.

Кусувызны ана беревиз,
Bersek da көв хайг көревиз,
Sosializmany çolunda
Işibizni kençe kereviz.

Fabrikle, zavodla işlejbiz,
Dunjada vajlyqny kuclejbiz,
Ullu atlamla bla atlav,
Temirden atla işlejbiz.

Temirden quş etiv usavyz,
Çaşyrylan kysny asavyz.
Ullu tavlany xaznalaryn
Şyyla kyc bla sasavyz.

SSSR maşinalanady,
Dunja alsylyqny alady,
Bol'şewik çyruşny kycynden
Çarly da nasvdan tolady.

1931 ç.

SAQLAVCU KASSAQJA

Tur, uzaq bolmaj qatynda
Saqlavcu kassa saqyrad,
Sosialist qyrallyqyn
Senden umut etiv turad.

Az da kəv da bolsun çarında,
Axsa volub çuq saqlama.
Saqlavcu kyburden kende
Qalvb çavlan çaqlama.

Hajda çyry sen kassaqa,
Ol seni biř sautundu,
Sosializmaqa çol etgen
Sьrtta sьnmazlyq zatıny.

Bygyn sana tyşgen axsan
Saqlavcu kassaqa varşyn,
Kece xurçununda qalınaj
Baqalv kyburde qalsyn.

Ertdeinde kerek volsa,
Tyjorycsyz varvb alysa.
Çojulmaj qaloan axsanv;
Daqyda eltiv salysa.

Saqlavcu kyburde axsan
Kəv tyrly zatlanv kored,
Keriliv varqan rьsxьyqa
- Minle vla xajyr vered.

Ary salynnan axsan
Industrijaqa çaqylad,
Sosializmanv yjyne
Ol kirpic volub taqylad.

Kassaqa salynnan axsan
Çavlaqa elijaca tijed.
Çyyla varvb ol axsa
Çanv maşinala ijed.

Kassaqa salınnan axsan
El mylkge da bir qajadъ,
SSSR-ni xar çerine
Bol'şewik kəget çajadъ.

Cegivizni saqlarqa da
Ol kəv voluşluq veredi,
Xar ne tyrlы kucyvyzny
Uzaq çerlege keredi.

Kassaqa salınnan axsan
Beşçыllыqqa voluşadъ,
Ань ɵsymyn kɵltyre
Çyz-min voluşluq qoşadъ.

Ekinci beşçыllыqqa da
Ol bol'şewik çol sallыqдъ,
Ol zamanda çurtubuz
Klassъz çolda qallыqдъ.

Alaj bla qrallыqың
Sosialist çolda kijinir,
Urunnan çamaqat varъ
Ullu quancda syjynyr.

Аръ deri da ol vizge
Bek kəvdy xajъr verligi,
Çuqunı sьraf çojdurmaj
Baqalъ, sьjль kɵrlygy.

Bilemise ol xar kynde
Tajmazdan qoşub turqanың?
Ne qadar çyryv tursa da,
Сьrtda açaşmaj varqanың?

Ol kassaqa ot tyşse da,
Aña çuq bolmaj qalǵoǵın?
Kassada axcası bolǵan
Syjgen zamanda allıǵın?

Urudan da ol saqlanǵıv
Araqqa da ketmezin?
Allaj kyburde saqlanǵıv
Ujdegini ac etmezin?

Az, kɵvdy derge ne azda
Çoqdu bir çaraqan çeri.
Alaj'a tavxanǵıv sal,
Aña kɵre xajır veri.

Tur, uzaq bolmaj qatında
Saqlavcu kassa saqırad!
Sostalist qırallıǵın
Senden umut etiv turad.

1931 ç.

KƏCERİK ELLILEGE

Taşlı, qajalı özende
Kɵvdy endi turǵanǵıvz!
Zalimlik salǵan gözende
Kesigizni urǵanǵıvz.

Çañ dunja bizge qarav
Ullu tyzlege kergendi,
Pomeşikleni çerlerin
Biz çarlı xalqqa bergendi.

Hajda, tevre endi, qorqma!
Zamanьn ertde çetgendi.
Bijlik dunjadaca vıqma
Dev vizge onov etgendi.

Eşik allьnda arvaqı
Tavьlmajed bir mujuşcyk.
Tauqqa emda toqluqı
Çajььıqıa bir öyuşcyk.

Savulqan inek oı çerde
Qьььr qalmaj ne etsin.
Taşьnıan ögyzleden
Tujaq çarala ketsin.

Ujlerigizni bir çanь
Terekle vla kijinsin.
Bu çanь ösgen savijle
Ol tyz çerlede syjynsyn.

Anda völek yjle birleşiv,
Maşına kyc da alьrvьz,
Nögerlik çaşavda uruna,
Sosializma salьrvьz.

Çalсь, çarь, ortalyq
Nögerlikde urunavьz.
Kulaklanь tarьqqıa tьja,
Klassьz dunja quravьz.

Uj qatьndan uzaq ketmej
Ara savanla çaşnarla,
Bitimine vitim çetmej,
Çajqalьşьv vaşlarla.

Syrylgen myrzevny qacda
Ara ындьрда ҫыярвыз,
Erlaj агьтв ҫаҫ qart da
Gөнleribizge qujarвыз.

Ol ҫыььытqan sanлап
Tyz ҫerlede viz keribiz,
Kenne keriv берс qollaп
Ҫavlaqа ҫuав берibiz.

Ҫовви-Ҫовви tijrele da
Cасыльв erkin volurla,
Kөгgen qaumnu ҫerlerin
Qaloqan ҫарьла аьрла.

Ol ҫапъ ellede сьртда
Icibizde kulak volmaz,
Bizni qatъ ol tyzlege
Kulak варьрда ҫaramaz.

. Sowet wlast асьq etiv
Апъ белgili etgendi,
Агъ сьрарьр urunпan
Xalqladъ dev begitgendi.

Alaj vla viz kesibiz
Sosialist ҫolda volubuz,
Icibizge kulak ijmej
Nөгerlik ҫаҫав qurubuz.

Leninizma ajtxan kibik
Malсьльрпъ өsdyryvuz,
Favrik, zavod işcilege
Miң-min malla kesdiribiz.

Ornuna va aladan da
Kəv tyrlı zatla alygvbz,
Ol arıv kynly dunjada
Sosializma salıgvbz.

Qbzlarıgvbz, çaşlarıgvbz
Bizge nəgerlik eterle,
Çaş, qart demej volqanıgvbz
Ajtylqan işge çeterle.

Tyzge syqıv nencə elle
Kəvdyle ma dunja derge,
Barıv da qıanalla
Erikmej urunıv çerge.

Sowet vlastıv muradıv
Bir minut caqlı unutma,
Bizge çaşav dev kyreşin
Eslemej cyjresin tutma.

Çaşasın bizge bu qadar
Çaşav bergen vlastıgvbz!
Sosializmaqa kyreşgen
Muradıgvbz em qastıgvbz.

1932 ç.

TAVLU QBZNB ÇBRB

Men tavlu qızem,
Mutxuz çulduzem,
Qarlı, tik tavlada çaşajem.
Başxa volmajın,

Tyzlyk almajn,
Тываң җавхан ајоға ушамет.

Bir tyzlyk көрмеј,
Җыладьт вөлмеј,
Ань ва киши сан етмеди.
Быллај зорлуқта,
Җаšав тарлықта
Bir қыз турадьна җетмеди.

Berdile erge,
Saldьla көрге,
Acuvluq dunjasьn саянадьт,
Җаšавум волмај,
Аšавум волмај,
Acuvdan qazanca qajnadьт.

Ol kynden vašlav,
Җаšавну таšлав,
Bir ullu қыялықта қалдьт.
Eter madарьт,
Җетсин ачальт
Dev өлмеклик җолун сайладьт.

Ma bu көzyvde,
Zorluq җегivde
„Bol'šewikle“ dev тауш келди,
Ала җетгенлеј,
Tenlik етгенлеј,
Esgi, cirik җаšав да өлды.

Zorluq сасыдь,
Tyzlyk асыдь,

Qan icgen гъвyla qoralla.
Men da quandyт,
Tolu inandyт,
Biz çarль qъzlaqa çaralla.

Kelgen kynynden,
Ajtxan səzynden
İşci, ellileni çoqlalla:
„Zorluq ketmejin,
Tyzlyk etmejin
Bir amal çoqdu“ dev toxdalla.

Byla kelgenlej,
Teñlik vergenlej,
Biz da adamlaqа uşadyq.
Zorluq çaşavnu,
Qъjьn aşavnu
Уsyvyzden atьv voşadyq.

Zorluq taşajdy,
Tamam uşajdy
Kyn tijiv erigen vuzlaqa.
Oqumaq tendi,
Şkolla kendі,
Çalсь-çarль tavlu qъzlaqa.

Oqurqa vardьт,
Tyz aqyl aldьт,
Çarьqlьq dunjasьn verdile.
Kөzүт асьldь,
Tuvan cасьldь,
Tamam adam kivik көrdyle.

Сьқдъ тең ашав,
Nögerlik çaşav,
Tyzlyk çaşavqa men da kirdim.
Zorluq ketmejin,
Tyzlyk etmejin
Çaşav tyzelmezligin bildim.

Ma endi çаньт,
Tyjylgen саньт
Tamam rahatlyqda qallyqды.
Çaşav тең volub,
Aşav кен volub,
Xar kim qыянып тең allyqды.

2/III—31 ç.

UDARNIKLE KIMLEDILE

Işni vol'şewikca alqanla,
Aңa мыльғып salqanla
Udarnikle volub işlejlе,
Çань dunjань сархып burqanla.

Xomuxluqdan кен ketgenle,
Birleşiv erlaj mylk etgenle
Maңылаj ter төгүв işlejlе
Ara mylkleni vegitgenle.

Qralьььz өssyn degенle,
Tyz çolqa aqьып vөлgenle
Udarnikle volub işlejlе
Işge çan salьв kyreşgenle.

Qralьbьz begisin degenle,
Çarьq betde korynsyn degenle
Qollarьn berc etiv işleje
Fabrikle keңersin degenle.

- Industrija çaşnasьn degenle,
Alanь¹ ozuv başlasьn degenle
Udarnikle volub işleje
Esgi çolla taşlasьn degenle.

Kulaklanь çolu tajsьn degenle,
Tav malсььq çajьsьn degenle
Udarnikle volub işleje
Çartььq varь qalsьn degenle.

Çanь çolnu² kerejik degenle,
Kereklinin berejik degenle
Kampanijalanь vardьralla
Xar vajьqnь korejik degenle.

Ajtylqan söz bitsin degenle,
İşimiz alqа varsьn degenle
Udarnikle volub işlejdile
Kolhoz kyc begisin degenle.

İşge qatь turajьq degenle,
Çavqа tajaq urajьq degenle
Kulakga qarşь kyreşelle
Ara mylkle qurajьq degenle.

¹ Burzujlanь.

Çurt maşinalansın degenle,
Cirik dunja qalsın degenle
Cotnu bol'şewikca etelle
İşica haq alsın degenle.

İşni ańılaǵa syjgenle,
Alqan işine kyc ijgenle
Calqь, senek, plug tutalla
İşci xalqнь qastьn bilgenle.

Savotazǵa çavluq etgenle,
İşge bol'şewikca çetgenle
Birleşiv birden urunalla
Çань çaşavnu vegitgenle.

28/IV—33 ç.

„TAVLU-ÇARLYLA“¹ GAZETIME

Baqalь bolqan gazetim!
Seni kərmej bir kyn qalsam,
Сьdajalmajdь savьгьm
Bir saqatнь sensiz volsam.

Aqььm varь sendedi
Seni vla vitgen sanьm,
Seni oqub voşaqьncь
Тьncajmajdь virda çаньm.

¹ Endigi atь „Qьзы Qaracajdь“

Xar bir tyrly xaparlanь
Varьn maңa bildirese,
Çyz-miң zat sende çazьlv
Kesini vek syjdyrese.

Bir qaum adamla entda
Seni xaparьnь vilmeјle,
„Kesimi gazetimdi“ dev
Oquqqa birda syjmeјle.

Endi meni ellilege
Bek tilegim ma vьlajdь:
Gazetni tajmaj oqujuq,
Xar qajda da ma alajdь.

Biz ol gazetni oqusaq,
Çarьqlьqnь vaşlarьqvbьz,
Dunja-xaparlanь viliv
Burun çolnu taşlarьqvbьz.

Inan, kesi tilindedi
Xar zatnь varьn billigin,
Çahillikden da qutulub
Ozqan dunjana kyllыgyn.

Gazetdi bizge xar çerden
Dunja xaparlanь vergen,
Ujynden eşikge сьqmaj
Çerni usyn savlaj көрген.

Bir qaracajь qalmasьn
„Tavlu-Çarьlanь“ almaqan,
Tyz çyrek vla termiliv
Aңa mьllьgьn salmaqan!

————— 1930) ç

BIZ PIONERBİZ-PIONER

(Pionercikni çыь)

Biz pionerbiz-pioner,
Oktjabr ajь çaşlarь,
Sosializma quralь
Zamanь qadav taşlarь.

Biz çaş qaum pionerbiz
Leninni çolun tutarqa,
Aь çolu vla vaгьв
Parazitleni butarqa.

Biz pionerbiz-pioner,
Sosializmadь çolubuz,
Tenlik çaşavda işlerge
Hazьrlanadь çolubuz.

Biz çaş qaum pionerbiz
Cirik çaşavnu çьqarqa.
Aь ornuna ellege
Nøgerlik çolnu qurarqa.

Biz pionerbiz-pioner,
Qalmaj kolhozqa kirlikbiž,
Toxdavsuz şkolqa çyгyв,
Leninni çolun billikbiz.

Biz çaş qaum pionerbiz,
Zamanьвьв voş ketmesin,
Qalmaj şkolqa çyгyжк,
Zaman ajьв etmesin.

Biz pionerbiz-pioner,
Pioner ulgy salajьq,
Xavlelikge voşlanmaj,
Pioner çolnu varajьq!..

Biz çaş qaum pionerbiz,
Tytyn, araqь icmejik,
„Kørgen kørgenin etedi“,
Amanьq ulgy vicmejik.

Biz pionerbiz-pioner,
Başxala vizge qararla,
Bizden alqan ulgy vla
Çanь dunjaqa çararla.

1931 ç

ОҚУВОҚА

Oquv çыь ketginci
Sen şkolqa varsaң'a,
Zamanьn voş ketmejın,
Oquv, bilim alsañ'a!

Bilmejmise, qarnaşьm,
Oquv sana kerekdi,
Өmyrlykde ketmezca
Tatль køget terekdi.

Busaqatda wlastdan
Alaj vujruq volqandь:
„Varьсь da oqusun“ dev
Vьlaj zakon salqandь.

Biz varьvьz ol sөzge
Ullu aqьl ijejik,
Ullu, gitçe qalmajьn
Şkollaqa kirejik.

Oldu bizge çol verlik
Işivizni eterge,
Çaьnь dunja quravda
Muradlaqa çeterge.

Ansьz çaşav adamqa
Bek qьjьnьlьq beredi.
Çaşavnu çolun bilmej
Kөv zorluqla көredi.

Zalimleni zamanь
Bizge oquv vermedi,
Ol zaman vizni birda
Insan kivik көrmedi.

Patcaхlьqпь vиqovи
Bizden qorav ketgenlej,
Oquv bizge voş boldu
Sowet onov çetgenlej.

Bu zatlanь viliv viz
Ullu aqьl alajьq,
Qьzma, çaşma demejin
Şkollaqa varajьq.

Bir savij da qalmasьn
Şkol yjge varmajьn,
Şьjь volqan oquvnu
Çyregine salmajьn.

Oquvsuz aşav bizden
Uzaq ketsin, qorasın,
Oquvlu aşav kelib
İşibizge arasın!

Alaj bolmaj işlese,
Bugun olda qallıqıvız,
arlıqlyq dunja kormeı
Soqur bolub varlıqıvız.

1930 .

XAPARCSY UVUQLARMA

Sen elli xaparcysa,
igit bolcu azarqa!
arlı alq bla birge
Xar terslikni qazarqa.

yrekge qorquv salmaj
azıv-azıv turasa,
artlıqny varına
Qatı tajaq urasa.

Seni qalamın xaman
Tört çapına qarajdı,
Sosializm quravda
yz-min zatxa arajdı.

Xaparcyla tylmydy
Xar terslikni koryvıcy,
Gazetni ysy bla
Bol'şewik ol berivıcy.

Ajhaj-ajhaj, alanla,
Kerti çolnu varıvıcu,
Kimni qalaj varıqanıñ
Tintiv-syzyv turıvıcu.

Olsaqtan xararın
Gazet tava bildirgen,
Çoldan tajıan qaumıqı
Elni savlaj kyldyrgen.

Hajdaqız, xararçyla!
Entda kyçly volajıq,
Xar qarıvnu varın da
Beşçylıqqa salajıq.

Анъ vla çavlanъ
Qarıvların альвъз,
Sav dunjanъ vaşında
Sosialist çol salıvъз.

Onna „solıq“ çallaqan
Qaumlanъ urajıq!
Xar zatda da qadalıv
Bol'şewikca turajıq!

Xararçyla kesibiz
Kruzokla qurajıq!
Elde volqan zatlanъ
Çaza-çaza turajıq!

Kolxoz qalaj işlejdı?
Ala nege çarajla?
El sowetle, qalqanla
Añ qalaj qarajla?

Xar işge xazırlanъ
Savlaj elde qalajdъ?
Bu zatladan çaza tur!
Ma xararcsъ alajdъ.

Ej xararcsъ, çıvıoqum!
Bъlaqa esini vur!
Daşьda ala kivik
Zatladan da çaza tur!

Çazoqan bla da qalmaj
İş voluşluq verejik,
Xar işde alcsъьq etiv
İşibizni kerejik.

1931 ç.

ÇALCSЪ ÇAŞCSЪQ BLA KULAK

(Çalcsъсьqнь айтхань)

I

Çalcsъ elliden,
Çarlsъ elliden
Qazan şaxarьnda tuvoqanem,
Aşavum volmaj,
Çaşavum volmaj,
Ullu qьjьnlъqda turqanem.

Atam da øldy,
Anam da øldy,
Men tolu øksyz volıv qaldьm.

Qarar adamьm,
Çarar adamьm
Bolmaj çolovcu aqyl aldьm.

Ajlana keliv,
Tavlanь biliv,
Ullu Qarasaqqa varqanem.
Çaşavun syjув,
Aşavun syjув,
Anda çaşar aqyl alqanem.

Өlmej çaşarqа,
Туз хақ ашагқа
Beşçыльq qоj çalqа kirgenem...
Alaj volmajьn,
Qьjьn salmajьn,
Çaşav tyzelmezин bilgenem.

Men kirgen çurtxa,
Qan icgen qurtxa
Kesimi көv kere aldatdьm.
Ajtхан sözyne,
Qarav көzyne
Işledim da anь ojnattedьm.

Kecem it voluv,
Usym vit voluv,
Çyz-min qьjьnльqqa төzgenem.
Aşavum taqьr,
Men çazьq faqьr
Çalçыльq çaşavdan vezgenem.

Işimi kərmej,
Tuz çuav vermej,
Başymda ot qazan qajnatdъ,
Qanьmdan tojmaj,
Daqьda qojmaj,
Çalsььq acuvun sajnatdъ.

II

Beş çььm ketdi,
Bolçalьm çetdi,
Bek ullu quancxa qalqanem.
Mьndan ketejim,
Bzьma çetejim
Dev keter aqьl alqanem.

Мальмь aldьm,
Başxa en saldьm,
Xar zatьm da belgili boldu.
Tamam keterge,
Çol kəl eterge
Dev kəlym da quancdan toldu.

Вьjaqь maңa:
„Iş cьqдь sana“
Dev meni çolovcu etgened:
Kir aqьl albь,
Çyryşyn salьbь,
Meni Tamьrььda çetgened.

Çetgen saqatda,
Xььь qarad da

Çyregime bir qorquv saldı.
Beti qaralıb,
Mana aralıb,
Qoluna şkogun da aldı.

Çyregim canıb,
San-sanım aşıb,
Tövve tyklerim öрге turdu.
Quturqan itca,
Qacar kijikca,
Şkogun meni tava vurdu.

Ajtxanem aça:
„Ned xatam sana?
Bir aman tavıyızla etese;
Çazıq faqıynı,
Köly taqıynı
Bıajda sojıvımu ketese?

Uzaq çerleden,
Qazan elleden
Sizge qonaq volub kelgenme.
Atasız volub,
Anasız volub,
Sizni ala kiviik körgenme.

Beş çıldan veri,
Başxadan kerı
Sana çalsı volub turqanma,
Ajtxan sözyne,
Qarav közyne
Sana malı volub turqanma.

Alma çapıym!
Tökme çapıym!
Sana alaj eter xatam çoq.
Ölymy alıy,
Kevinne salıy,
Öksyzme, atam, ne anam çoq“.

III

Sözge qaramaj,
Birda unamaj,
Ol murdar esin taşladı.
Kesin qaraltıy,
Közyn araltıy,
Sora vıylaj ajıy vaşladı:

„Endi sөleşme,
Kөvdü kyreşme
Sөleşgen sөzyne qaramam.
Ajtxan sөzyne,
Qarav көzyne,
Ölymden tьjarqa çaramam.

Çalsь sapıy,
Tөгyv çapıy,
Busaqat terini sojayım.
Kytgen malıy,
Alıy çalıy—
Barın da kesimde qojayım“.

Bu çalsь çaşьsq,
 Униqқан ваşьsq
 Bu sözny eşitiv qaraldь.
 Umutun yzyv,
 Kөzlerin syzyv,
 Daqьda vьlaj ajьv taraldь:

„Sende çaşadьm,
 Beş çьl voşadьm,
 Endi men Qazanьa ketejim.
 Alьq malьmь,
 Beş çьl çalьmь
 Barьn saңa xalal etejim.

Ata qarnaşьm,
 Ana qarnaşьm
 Barь da esime tyşgendi,
 Alanь көryv,
 Qalqaeм өlyv
 Dev icim mьdьxса kyjgendi“.

Bu qadar tilek
 Eritir çyrek,
 Ol murdar esine almadь.
 Malь saпьndan,
 Çalsь saпьndan
 Bir sav syegin da qojmadь.

Başьna urdu,
 Bojnundan buvdu,

Quş tauqnu vuvuv qojoqanca,
Tyz kesiv qojdu,
Terisin sojdu,
Adam malnъ tutuv sojoqanca.

Xar sanъn vaşxa
Aqacxa, taşxa
Teren ezenlege kɵmgened.
Başn dukgullav,
Qojmaj zьkgyllav,
Qanъn qan qurt kivik emgened.

Ol çerde taşla,
Xansla, aqacla
Barъ tьna palat verdile.
Tyz çanvarla da
Uj xajvanla da
Munu vory kivik kɵrdyle.

V

Kişi bilmez dev,
Birda kɵrmez dev
Qajoqьsz voluv ketgened.
Berlik malъm da
Albьq çalъ da
Boş qaldъ dev quanc etgened.

Çalъ, çarlъla
Qajqъ voldula
Emda çoqlav, tintiv tevrelle.

Агъ савдыла,
Beri савдыла,
Izledile da сырт көрмелле.

Sowet сылылв,
Işden тылылв,
Вагъ тына қайткъ boldula.
„Qajdadъ çaşсық,
Унуқтан ваşсық?“
Dev erlaj kulakga sordula.

„Qajdan vilejim,
Qajdan көреjim,
Kesim da seirge қалama.
Qajda қaldъ dev,
Tasmъ boldu dev
Tav men da қайткълы volama.

Işin etgened,
Menden ketgened,
Qajrъ ketgenin da ajtmadъ.
Kelir dev turduq,
Çyz çerge burduq,
Andan sora сырта қajtmadъ.

Çoqdu vilgenim,
Сырта көргеним,
Ol Qazanna ketgen volmazmъ?
Atalъq çerin,
Tansъqlav elin,
Keter aqыл etgen volmazmъ?

Alajdı alaj,
Іпаныңыз ылај,
Сырт аны қажылы болмаңыз.
Тас болғанды деу,
Не өлгенди деу
Енді ішден җарсып турмаңыз.

Ол тас болғанлы,
Келмеј қалқанлы
Ана кесім қара кижгенме.
Баҗха болмајын,
Артха қалмајын,
Аны җаным кивік сыйгенме“.

VI

Муну сөзleri,
Ғаһпан көзleri
Кесине җақатлық етеед.
Қалтырав сапы,
Қаралыв қаны,
„Көрмегенме“ деу бергитеед.

Совет төзалмад,
Тыңлап турмад.
„Тав җалсыпы“ деу қолқа алды.
Сырдырув келив,
Керегин берив,
Советни гөзенине салды.

Амалсыз болув,
Қажыдан толув,
Тушды советни тузақына.

Soruv sorula,
İşge qarala,
Çeteed kynny uzaqla.

Gepeucula
Xaman buvdula,
Atkaz etgenin sora taşladı.
Qutulalmazın,
Aldajalmazın
Biliv vylaj ajtım başladı:

VII

„Siz tınylaqlız,
Tuz anılaqlız,
Endi kertisin ajtımğa.
Qalaj turqlanı,
Em urulqlanı
Barın sizge suratlaqlıma.

Beş çyl çalsımed,
Kesi malımed,
Bolçalı çetiv qalqlaned.
„Men ketejim“ dev,
Haqlım ver dev
Kesini haqlın da alqlaned.

Bu işni sıjmej
Mal veriv ijmej,
Aqlım vaşxa zat aldım,
Anı sojarqa,
Haqsız qojarqa
Kerti bu muradxa vajlandı.

Kytgen malьndan,
Allьq çalьndan
Хақьн verirge volalмадым.
Malьть veriv,
Adamca көгүв,
Бзындан qarav qalalмадым.

Ujge bir en dev
Ana çyk çykleв,
Çolovcu etiv ijgenem.
Бзындан qaraj,
Tav çerni maraj,
Taşada sojarqa syjgenem.

Alaj aşьgьв,
Tuzyn çaşьgьв,
Uzajtmaj бзындан çetgenem.
Erlaj dukgullav
Emda зьkgьllav,
Sanlarьн on kesek etgenem.

Har sanьн vaşxa,
Aqacxa, taşxa,
Teren özenlege көmgenem.
Aşьrav voşav,
Terençe taşlav,
Mal kesime qaldь degenem.

Mana keldigiz,
Endi bildigiz,
Işni volumu da alajды.

Bir çaş ɵldy dev,
Əlym kɵrdy dev
Ana kimda nege ylajdy.

Bolur iř boldu,
Tyzy da oldu.
Qojmaj esegiz aŗ varajyq!
Aŗ varqanlaj,
Siz da turqanlaj
Мыллыларып ыжыв qarajyq!“

Bek kɵv alçyla
Emda malçyla,
arlı qaum da yjyldyla.
aşxa varyqqa,
Kɵrge salyqqa
Dev aŗa vek qajqylandyła.

Сьqдыла ɵрге,
Bek taşa erge.
Ullu Тамырлыqa qaratdy.
алць aşсьqпь,
Malць aşсьqпь
er-erde sanларып sanatdy.

Sanларып ыжыв,
Mařokqa qujув,
Kulakпь сыртпыа salдыла.
Bu işni kɵryв,
yrekle erив,
Ullu seirlikge qaldыла.

Tevrelle çolqa,
Өzenne-çolqa
Kulaknъ allarъna salъv.
Kөltyrtyv kele,
Min palat vere,
Alaj vla ölykny alyv.

Keldile elge,
Xalq volqan çerge,
Kulak da maşoknu көltуrуv.
Maşdanъv keldi,
„Çigitme“ dedi,
On төrt çylda çaşnъ öltуrуv.

Maşoknu төгуv,
Qatъna сөгүv,
Вагъ da тьлькнъ көrdyle.
Çalsъ, çarъla
Em urunъanla
Kulakga irijat verdile.

ICGICINЪ QЫLЫQЫ

Taң atmaj turuv
Qajqъ etiv tevreg,
Xar işin unutup
„Icer çer tavsam“ der.

Sora сыqa вагъv
Ньoъъха. çeter,
Ullu qarnъ çarъv
Mussalaqa keter.

Mussa da anьca
Icgini syjeed,
Icgige woryca
Közlerin ijeed.

Alaj bla birden
Otçaqada cöyuv,
Çyreklerin kenden
Bir-birine töguv.

Bөrklerin qajьгьв
Nөgerle kelirle,
Araqьda çьjьв
Birer zat verirle.

Andan şaralarь
Araqьda keter.
Sora Mussalarь
Ujde aş-suv eter.

Bir kesek turqanlaj
Araqь da çeter.
Quanьв olsaqat
Mussa saqьş eter.

Alaj bla kynyn
Ice, tarta qalьв,
Vьla icgige tyz
Mьльklarьп salьв.

Oi xalide kece
Boluv kyn da vatar,
Toxdamajьп ice
Ekinci taң atar.

Byla cыrt çuqlamaј
Iclerinden qajnaj,
Bir zatxa „qыjnalmaj“
Xaman tevseј, ojnaj.

Bir qaumla yjde
Aгь-berі avııv,
Kimi da eşikde
Usyne qar çavıv.

Savijleri da көv,
Stolqa kelelle,
„Tartcь, Xasancьq“ dev
Urumka verelle.

Ol anь tartsa va,
Bek quanc etelle,
„Çigit vollarıdu“ dev
Alaj begitelle.

Alanь qыьqып
Savijle alalla,
Ol qыьqпь көre,
Alaca volalla.

Alaj ete keliv
Guruşxa etelle,
Sözden söz cьqarыv
Xьпьqa ketelle.

Anda çumduıuqqa
Çetiv salьşalla,
Eşikde suvuqqa
Cьqыv qaqьşalla.

Daqьda toxdaşьv
Bir-birine qaraşьrla,
Çaпьdan çьjьlv
Stolqa çaraşьrla.

Bir kesekden ozmaj
Tauqqa keterle,
Qarav qaraqьncь
Zakuska eterle.

Ьzь bla erlaj
Araqь da kelir,
„Tartьqьz, çaşla!“ dej
Urunkala verir.

Ma ьllaj çigitle
Sojlanьv çatarla,
Oramь tarьnda
Batmaqqa vatarla.

Itle, kişdikle
Çьjьv kesine,
Xamxotun çalajla
Basьlv usyne.

Onlu it onьsuznu
Qьsdajdь bek kenne,
Çatxan volumsuznu
Aьv syjgen tenne.

Alaj bla taпь
Atdьrgь qovalmaj,
Çatadь valсьqda
Ujyn da tavalmaj,

Sora suvuqsurav
Qozoqalır, qımyldar,
Tört çanına qarav
Majmulca muruldar.

Çыqыла em tura,
Ava-sava keter,
Bir kesek es çыя
Ol yjyne çeter.

Barsa va qatıny
Mыrtхьсын тьjalmaj,
Çыlajдыла ань
Savijleri qalmaj.

Çoqdu da yjynde
Adam aşar aşь.
Ketiv xavfelikge
Çarlı yjny vaşь.

Eri va ma andan
Birda xapar vilmej,
Ne zat volqanından
Mыjьсына кіrmej.

Qatınyп uradı
Ajamaј vaşьna,
Qatь uruşadı •
Qызына, çaşьna.

Varьсын qorqutuv,
Çanlarьп aladı,
Qatınyп tyjuv,
Çarala saladь.

Aşşыз, suvsuz qalqan
Ужун ушатмайдъ,
Kesi арақьдан
Qарнын вошатмайдъ.

Savijleri yjde
Ac, çalannac turad,
Kesi icgilikde
Bir kompanija qurad.

Icgini icedi
Savluqnu unutub,
Qьsxa çol etedi
Aqьyn unutub.

Apa esin veriv
Sьlxьrlьq aladъ,
Alaj ete keliv
Teli da voladъ.

Icgini syjgenle
Barъ alajдыла,
Acuvun көргенle
Artда çылаjдыла.

Alanь otlarъ
Cьrtda çarьq çanmaz,
Qurьqaq daurlarъ
Өmyrde da qalmaz.

Byla volqan çerde
Birda plan tolmaз.
Udarnik degen sözny
Atь da ajьlmaз.

Sosializmaqa
Сьрмаv da volurla,
Хар bir tyrly işde
Em artxa qalьrla.

Ыllaj icgicile
Klass çavun vilmezle,
Kulakdan keç volub,
Sen tuşmansa demezle...

1932 ç.

DİNNE

Kөв замань халқнь алдав турқанса,
„Sizge çandet, çaxanim verlikme“ dev.
Çarль халқнь қараңьоа бурқанса,
„Sizni çandet yjynde көrlykme“ dev.

Endi халқ seni тапьв ваşлақандь,
Өtyryгyn tuvra volub асьльв,
Bilgenle варь seni таşлақандь,
Қараңььқ yslerinden сасьльв.

Ej din! Sen воşунақа халқнь алдав,
„Qurmandь“ dev көв malнь sojdurasa,
Çaramaқan воş avazla bla cartlav,
Çarльнь malsьz etiv qojdurasa.

Ma vu din vajнь, vijni ariv көred,
Çarль халқнь virda çuқоа sanamaj,
Bajoа, vijge çaravlu avaz vered,
Bir qaumоа „adamь“ derge unamaj.

Çarьlaqа vиqov, sьпçьr salдыa,
„Bijsiz elde çuma volmaz“ degenca,
Ol qaumnu tamam onun alдыa,
Barьn „çaxanınni“ көгүv kelgenca.

Molla, kulak bir plan qura elle,
Çarь xalqнь tajmaj çegiv tururca,
„Allax“ bla qorqutuv turaelle,
Ol qaumqа qatь tajaq ururca.

Dinni xalqqa sindirgen хьпньсьла
Ala vajlanь çanьn saqladьla.
Çarьlanь açaqan duacьla
Xar quru vajlanь çaqladьla.

„Orazadь“ dev xalqнь qojmajelle,
Anь bla „çandetni көriyкvuz“ dev,
Çarьlanь çekgenden tojmajelle
„Çalсьльqьna çandet berlikviz“ dev.

Alanь хьпньсьльqь volmasa,
„Orazadь“ dev acdan kim ölyred.
„Qurmandь“ dev million malнь kesdirtgen
Bu meçisuv qььqнь kim көryred.

Dunjada көv tyrlы dinle volqandь,
Barь vajla, vijle bla birleşiv,
Işleri ötyryk volub qalqandь,
Oquv, ilmu ala bla kyreşiv.

1930 ç.

İCİNDE BOLONJANB

	Betleri
Stalin bla vizni çurtubuz	3
Pis'moqa çuav	8
Şwejsarijadan kelgen işçi delegatları dokladları ından	26
Qanlı ыльх кун (1905 çыlda)	43
Eşigizde tylmydy ol zaman	49
Pariz kommuna	58
Birinci majqa	64
Oktjabrny 13-cy çылына	66
Sowet Qaracajqa on çы	68
Bygynny Qaracaj	70
Oktjabrny 15-ci çылына	72
Oktjabrqa	75
Qызы askerge	78
Lenince	80
Janwarny 21-ci kunyне	82
Maksim Gor'kijge	83
Beşçылыq planqa	85
Beşçылыq planny tolqan çылына	87
Ekinçi beşçылыqqa	91
Savanqa hazırlanıv	96
Bolşewikca savan syryv	98
Xamit bla Tavqan kolhozda	104
„İşlemegen aşamaz“	111
Kuzge hazırlanaıyq	113
Aşqıv tevrejik	116
Kolhoz vizni usyndy	118

Kolhozqa	120
Sosializm çolundavъz	122
Saqlavcu kassaqa	123
Köcerik ellilege	126
Tavlu qъznъ çыгъ	129
Udarnikle kimledile	132
„Tavlu-Çarлыa“ gazetime	134
Biz pionerbiz-pioner	136
Oquvqa	137
Харарсъ çивуqlарыта	139
Çalsъ çaşсыq vla kulak	141
Içgicini qыьqъ	153
Dinçe	159

Ответ. редактор *А-С Гербеков*

Техредактор *Х. Н. Айбазов*

Ответ. корректор *Ш. Блимитов*

Сдано в производство 7/III 1937 г.

Подписано к печати 25/IV 1937 г.

Формат 61x94¹/₂. Тип. зн. в 1 бум. л. 47,104.

Печ. лист. 5,1. Тираж 1100. Кароблнаиздат № 10

Зак. № 619.

Крайлит № 22187.

Типография Кароблнаиздата

Кисловодск 1937 г.

Вақасъ 1 с.

Цена Л.р.

44854

10к.

На карачаево-балкарском языке

Типография Кароблнациздата
Кисловодск 1937 г.